
Ромео і Джульєтта

ПРОЛОГ

В розкішній Вероні, де ця відбувається дія,
Дві рівно поважні родини, підпавши злобі,
Змагалися здавна в запеклій, тяжкій боротьбі,
Аж доки не сталась жахливо-трагічна подія.

Під впливом зловісних планет, супротивних собі,
З утроб ворогів, де буяла жорстока стихія,
З'явилася пара коханків, прекрасних як мрія;
Але їх кохання пішло на поталу судьбі.

Всі люті пригоди тієї сумної любови,
Що жертвою впала ненависти впертих родин,
Обмивши їх згоду потоками чистої крові,

Ми маєм явити на протязі двох-трьох годин.
Як зволите пильно дивитись на зміну картин,
Ми вади свої надолужимо щирістю мови.

АКТ ПЕРШИЙ

СЦЕНА ПЕРША

Громадський майдан.

Входять двоє слуг Капулетті: Сансоне та Грегоріо.

Сансоне

Даю слово, Грегоріо, не попустимо так себе допикати.

Грегоріо

Ні, ні, бо ми ж таки не печеня.

Сансоне

Я кажу, як розізлились, так зараз до мечя.

Грегоріо

Еге ж, та коли б ще не збувся плеча.

Сансоне

Я швидко рубону, як хто мене роздражнить.

Грегоріо

Тільки що не швидко тебе роздражниш.

Сансоне

І пес із Монтечиного дому мене роздражнить.

Грегоріо

Роздражнитись – розрухатись, а хоробра людина твердо стоїть. Отим же то й ти, скоро роздражнишся, то й рушиш навтьоки.

Сансоне

І пес із цього дому розрухає мене до стояння. Як забачу чоловіка чи жінку з Монтекків, то зіпрусь об мур і... ані руш!

Грегоріо

По цьому ж то й знати, що ти легкодухий раб, бо тільки легкодух тулиться до муру.

Сансоне

Правда. Жінки – сосуди скудельні, от їх і припирають до муру. Тому й я чоловіків із Монтечиного двору відпихатиму від муру, а дівчат припиратиму до муру.

Грегоріо

Сварка йде між нашими панами, а ми ж тільки їхні люди.

Сансоне

Все одно. Я буду тираном на власну руку. Воюючи з чоловіками, буду лютим до дівчат; стинатиму їм голови.

Грегоріо

Голови дівчатам?

Сансоне

Еге ж, дівочі голови з віночками, тоб-то їх дівочтво: як хочеш розумій.

Грегоріо

Зрозуміє це той, кому дошкулить.

Сансоне

О, я доти їм дошкулятиму, докіль моєї снаги стояти; а це ж відомо всім, що з мене здоровий шмат м'яса.

Грегоріо

Добре, що не риби. А був би рибою, то була б із тебе тарануха. Ну, виймай же своє знаряддя: ось іде двоє Монтеківців.

Входять Абрамо та Балдасаро.

Сансоне

Ось моя зброя наголо. Зачепа, а я тебе заслоню ззаду.

Грегоріо

Як! Повернешся до мене задом та й навтьоки?

Сансоне

Не бійсь мене.

Грегоріо

Оттакій! Мені тебе боятись!

Сансоне

Нехай право буде з нашого боку: нехай вони зачнуть.

Грегоріо

Я покажу їм дулю, йдучи мимо. Нехай думають про це, як хочуть.

Сансоне

Ні, як сміють. Буде їм сором, як таке стерплять.

Абрамо

Це ви показуєте дулю, добродію?

Сансоне

Я показую дулю, добродію.

Абрамо

Це ви нам показуєте дулю, добродію?

Сансоне

(стиха до Грегоріо).

Чи з нашого боку буде право, як скажу: так?

Грегоріо

Ні.

Сансоне

Ні, добродію, я не вам показую дулю, добродію; а все-таки показую дулю, добродію!

Грегоріо

Ви робите зачіпку, добродію?

Абрамо

Зачіпку, добродію? Ні, добродію!

Сансоне

Коли робите, добродію, так ось я перед вами. Я служу такому ж, як і ви.

Абрамо

Та не кращому...

Сансоне

Згода, добродію.

Входить Бенволіо.

Грег'оріо

(стиха до Сансоне).

Скажи, кращому. Он іде один з роду їхньої синьйори.

Сансоне

А вже ж, кращому.

Абрамо

Брешеш!

Сансоне

Виймайте ж мечі, коли ви не баби. Грегоріо, згадай свої залізожерні вдари!

(Б'ються).

Бенволіо

Розчепітесь, дурні! Мечі в піхви! Не тямите сами, що робите.

(Одбиває мечі).

Входить Ти б а л ь д о .

Ти б а л ь д о

З нагим мечем серед бидлят безсердих?
Бенволіо, ось смерть твоя, оглянься!

Бенволіо

Я миролюб. Сховай меча у піхви
Або рубай, розчепимо цю челядь.

Ти б а л ь д о

Рубаючи, ти мириш? О, гидото!
Ненавиджу це слово, як Монтекків,
Як пекло. Боягузе, боронись!...

(Б'ються).

Входять і н ш і з обох домів і вмішуються до чвари; тоді входять
м і щ а н и з киями.

М і щ а н и

Київ! Списів!.. А биймо враже панство!..
Смерть Капулетті!.. Всіх Монтек до біса!

Входять Капулетті у нічний опанчі та с - р а Капулетті.

Капулетті

Що це за гук? – А де мій меч, мій меч?

С - р а Капулетті

Ціпок, ціпок! Про що меча гукати?

Капулетті

Меча, кажу! Прибіг старий Монтеккі,
Поблискує мечем нам на зневагу.

Входять Монтеккі та с - р а Монтеккі.

Монтеккі

Ти тут, паскудо! *(До жінки)* Ні, мене не спиниш!

С - р а Монтеккі

Не допущу до ворога й на крок!

Входить герцог із прибічниками.

Герцог

Бунтівники, ненавидники миру!
Сусідською плямується ви кров'ю,

Чи чуєте? Ви люди чи звірюки,
Що гасите свою погібну ярість,
Пускаючи із жил цівки червоні!
Послухайте ж тепер мого наказу,
А то я вас тортурами скараю.
Утрете вже за слово легкокриле
Ти, Капулетті, й ти, старий Монтеккі.
Тривожите усьобицями місто.
Славетні, сиві мешканці Верони.
Поскидавши свої поважні шати,
Хапаються, роз'юшені мов звірі,
За ратища старезні, як їх руки,
І ржаві, як злоба їх стародавня.
Коли ще раз стривожите Верону,
Розплатитесь життям за те буяння.
Розходьтесь ж усі, що позбігались!
Ви, Капулетті, йдіть слідом за мною.
Монтеккі, ви приходьте по обіді
Довідатись, який наш призивл буде
На міському судищі стародавнім.
Під страхом смерті вам велю: розходьтесь.

Герцог із прибічниками виходять і за ними Капулетті,
синьйора Капулетті, мішани й слуги.

Монтеккі

Скажи мені, небоже, хто цю ворожнечу
Стару тут знов підняв? Чи ти не бачив?

Бенволіо

Приходжу я, аж тут уже зчепились
Із вашими людьми ворожі слуги.
Я кинувся рознять, аж ось завзятий
Тибальдо скочив із мечем готовим.
Гукаючи мені зневажливі похвалки,
Розмахує круг голови безумно,
Повітря аж сміється з нього свистом.
В той час як ми рубалися з Тибальдом,
Збігалися до них і нас міщани;
Аж ось пристиг і вгамував нас герцог.

С-ра Монтеккі

А де ж мій син? Хто бачив, де Ромео?
Я радіюсь, що він не встряв у бучу.

Бенволіо

Ще до пори, як благодатне сонце

Споглянуло крізь золоте віконце,
Удосвіта я вийшов проходитись,
Тривожний дух мій трохи розгуляти.
Коли ж дивлюсь я, син ваш під кленами,
Що розрослись за мурами, сховався.
Дивуючись, що так зарані ходить,
Хотів його спитати, та заздівши,
Що я іду, він знік між гущиною.
Вважаючи ж по собі, що чутливість
Насамоті найбільше в серце грас,
Я за своїм пішов, не за його настроєм,
І обминув того, хто сам людей минає.

Монтеккі

Не раз уже його так бачать ранком.
Доповнює блискучу росу слізьми,
А небеса захмарює зітханням.
Як же зачне всевеселяще сонце
На найдальшому сході підбирати
Заслони з ліжка ясної Аврори –
Сумний мій син тікає від проміння
І сам собі зачиниться в кімнаті.
Віконницями любий день вигонить
І темну ніч у себе штучну робить.
Віщує нам цей сум гіркі досади,
Як завчасу не дати йому ради.

Бенволіо

Яка ж була б цьому причина, дядю?

Монтеккі

Не знаю сам і не чував од нього.

Бенволіо

Чи ви ж про це випитували в сина?

Монтеккі

Не тільки сам, але і наші друзі.
Коли ж він сам собі в чуттях повірник!
Я не скажу – розумний у пораді,
Та мовчазний і замкнений так міцно,
Такий тугий на довідки й на розгляд,
Як пуп'янок, що черв шкідливий точить,
Закіль він свій солодкий цвіт розпустить
І принесе красу свою в дар сонцю.
Коли б мені причину смутку взнати,
То знав би я, де й ліків нам шукати.

Ромео показується оддалеки.

Бенволіо

Ось він іде. Зволіте відступити,
То може я й з'ясую все докладно.

Монтеккі

Бувай щаслив! Ти зробиш добре діло,
Розвідавши. А ми ходімо, пані.

Виходять Монтеккі та с-ра Монтеккі.

Бенволіо

Ромео, з добрим ранком!

Ромео

Чи ще рано?

Бенволіо

Та ще дев'ята.

Ромео

В смутку хвилі довгі.

Це мій отець, що йде звідціль так спішно?

Бенволіо

Він. Що ж тобі, Ромео, час так довжить?

Ромео

Нема того, що час нам поганяє.

Бенволіо

Чи закохався?

Ромео

Змучився.

Бенволіо

З кохання?

Ромео

Ні, ласки не знайшов там, де кохаю.

Бенволіо

Ох, ця любов, така принадна з виду,
А справді деспотична і жорстока.

Ромео

Ох, ця сліпа любов! Вона прямує

І без очей, куди сама захоче.

А де обідаєм? Ой! Що тут сталось?

Ні, не кажи: я чув цю колотнечу.

Усюди тут злоба й гидка ненависть,

А найбільше любов. Гей, ти, любове

З ненависти! Ненависне кохання!
Ти все, уперше створене з нічого!
Тяжка пустото і важка марнице!
Безобразний хаос форм прекрасних!
Ти з олива перце, блискучий диме.
Холодний жар, хвореє здоров'я,
Безсонний сну, ество, що не існує!
Так, я люблю, та й не люблю любові.
Тобі це сміх?

Бенволіо

Ні, я скоріш заплачу.

Ромео

А то ж чому?

Бенволіо

Що ти сумуєш тяжко.

Ромео

Оце ж вона, та безпорадна приязнь!
Моя журба, мов камінь, груди давить;
Твоя ж мені нової ще прибавить;
Що ти любов до мене виявляєш,
То мов ножем мене по серцю краєш.
Любов – це дим, що в'ється від зітхання,
На волі він – огонь в очах коханків!
У пригнеті – потопа сліз і горя.
А що ж іще? Найрозумніша дурість,
Смертельна трута й животворний трунок.
Прощай, мій друже.

Бенволіо

Я піду з тобою.

А то немов би ти гордуєш мною.

Ромео

Я стеряний, мене нема з тобою.

Ромео? Ні, він десь блукає інде.

Бенволіо

Скажи мені не в жарт, кого ти любиш?

Ромео

Як я скажу – зітханням?

Бенволіо

Не зітханням,

Та і не в жарт.

Ромео

Слабому завішання
Складати – не веселий жарт. Скажу я
Тобі не в жарт: я дівчину кохаю.

Бенволіо

Поцілив я, бо так умом і кинув.

Ромео

Стрілець незгірший. І додам ще: гарну.

Бенволіо

Як гарна ціль, то й легше поціляти.

Ромео

Шкода, братко: її Амур стрілою
Не досягне! Діяна головою,
Озброєна своїм дівоцтвом чистим.
Вона гордує тим лучком огнистим.
Неприступна лестивости кохання
І поглядам німого залицання!
Не квапиться на золоту й клейноди,
Що і святих доводять до турботи.
О, як же ж то багата ти красою!
Та вбога тим, що зникне все з тобою.

Бенволіо

То заклалась до віку діувати?

Ромео

У скупості ж її великі втрати.
Бо та краса, котру вона згнітає,
Усю красу в потомства одіймає.
Аж надто вже вона заслужить раю,
Як од її краси я тут сконаю.
Вона клялась нікого не кохати,
А я живу і мушу це казати.

Бенволіо

Ось слухай же: забудь про неї думать.

Ромео

Навчи мене не думать ні про віщо.

Бенволіо

Аби схотів очима скрізь буяти
І по світах усіх краси шукати!

Ромео

Цим робом я ще більш її уроду
Превознесу в душі серед народу.

Маски щасливі, що вкривають чола
У гарних пань: чорнотою своєю
Нагадують красу, що затуляють.
Той, що осліп, ніяк забуть не може
Безцінних скарбів страченого зору.
Вкажи мені красу найуродливішу, –
Її краса листом про мене буде,
Щоб вичитав, що є на світі краща.
Ні, не тобі навчить мене не думать.

Бенволіо

Так от же ні! Куплю таку науку,
Або ж умру не виплативши боргу.
(Виходять).

СЦЕНА ДРУГА

Вулиця.

Входять Капулетті, Парис та слуга – блазень.

Капулетті

Монтеккі й я, ми зв'язані однако
Пенею, щоб держали мир. Це й добре:
Старим, як ми, здається, це й не трудно.

Парис

Повагою ви в нас обоє рівні.
Жаль, що так довго ви ворогували.
Прошу ж тепер, синьйоре мій, сказати,
Чого від сватання я можу ждати?

Капулетті

Перекажу вам те, що ви вже чули.
Дочка моя ще в світі не була:
Штирнадцятьох років не налічила.
Нехай ще два в красі прив'януть літа,
Тоді її доспіє дівування.

Парис

Ставали матерями ще й молодші...

Капулетті

Почавши вчасно, швидко й покінчили.
Мої надії всі земля пожерла;
Дочка – моя наслідниця єдина.
Зумісте з'єднати її серце.
З'єднаєте й моє благословення.

Аби вона обрала вас за мужа,
То цим уже моя сповниться воля.
Цю ніч, мій друже любий, в мене в домі
По давньому звичаю буде бенкет.
Закликано гостей значних багато,
Над тебе ж ми ні одного не маєм.
В господі в нас цю ніч засяють зорі,
Ще кращі тих, що в бога на просторі.
Як прожене весна зиму кульгаву,
І ринеться вся молодь на забаву,
Так весело ти в нас забенкетуєш
І в серденьку нове життя почуєш.
Тоді шукай йому ти до вигоди
Первоцвіту дівочької природи.
Між іншими дочку мою побачиш,
Та може й їй яку ціну назначиш.
Ходімо. *(До слуги)*. Ти! Махай по всій Вероні
Та познаходь поважні ці персони,
Що тут стоять. *(Дає папір)*. Ти мусиш їх прохати
До нас на учту нині завітати.

Виходять Капулетті й Парис.

Слуга

Познаходь, що отут стоять?...Гм!...А як тут стоїть
написане, щоб швець дбав про свого аршина, а кравець про своє
шило, а рибалка про свого пензля, а маляр про свого невода!
Мене ж послано познаходити оці персони, що їх імення тут
понаписувано, а я не знайду, які й імення понаписував тутечки
писака. Треба братись до письменного. Саме в час!

Входять Бенволіо та Ромео.

Бенволіо

Один огонь хай другого загасить;
Одна біда хай другу тобі скрасить.
Закрутиться в головці – відкрутись;
Журбою бий журбу, та більше й не журися.
Новим данням отруй стару отруту,
То й знайдеш забутну на смуток руту.

Ромео

Вари попутник-зілля, бо...

Бенволіо

Що, брате?

Ромео

Зломив ти кість, а це каліцтво кляте.

Бенволіо

Чи ти в своїм умі, Ромео?

Ромео

Гірше,
Ніж би скрутивсь, бо в'яжуть мене кріпше;
У темную темницю зачиняють
І голодом і муками карають. –
Добри-вечір!

Слуга

Добром і вас вітати!
Чи вмісте ви писане читати?

Ромео

Як нам біда судилась, – прочитаєм.

Слуга

Мабуть, цього навчилися ви звичаєм.
А тут – гай, гай! На білому та чорне!
Як утнете, то очко в вас моторне.

Ромео

Та я склади помалу розбираю.

Слуга

Спасибі ж вам!

Ромео

Стривай, я прочитаю. *(Читає).*

"Синьйор Мартіно та його жона з дочкою. Граф Ансельм з гарними своїми сестрами. Пані вдова Вітрувіо. Синьйор Пляченціо з його любими сестрами. Меркуціо та його брат Валентин. Мій дядько Капулетті, його жона та дочка. Моя небога Розаліна. Лівія. Синьйор Валенціо та його родич Тибальдо. Люціо з любовою Геленою." Блискуче товариство! *(Вертає цидулку).* Куди ж це їх запрошено?

Слуга

Нагору.

Ромео

Куди?

Слуга

Та на вечерю до нашого дому.

Ромео

До чийого ж це?

Слуга

Та до мого ж таки пана.

Ромео

От про це ж то мені й треба було перше спитати.

Слуга

Тепер я вам скажу й без питання. Мій пан – великий багатир Капулетті, і коли ви не з Монтечиного дому, так приходьте, будь-ласка, вихилити кухлик вина. Зоставайтесь веселі.

(Виходить).

Бенволіо

На цім родиннім святі й Розаліна
Сяятиме, твоя краса єдина.
Ходімо й ми; там знайдемо всю вроду.
Що на диво цвіте серед народу.
Побачиш сам, чим славиться Верона,
І знатимеш, де лебідь, де ворона.

Ромео

Коли мої боготвориві очі
Сфальшують так мізерно перед нею.
Хай візьмуться огнем їх ревні сльози
За те, що їх топив я, не втопивши,
Єретиків, – нехай згорять лукаві.
Гарніша? Ні, як світ почав стояти,
Їй рівної ще не родила мати.

Бенволіо

Краса її в твоїх очах окремно сяла:
Вродлива на вазі із нею не стояла.
Коли б ти клав на терези кришталні
Свою любов проти краси нової,
Що я тобі вкажу на тім бенкеті, –
Твій пишний самоцвіт, хто зна, чи не злиняє.

Ромео

Дарма, що я піду, нової не знайду;
Нехай же надивлюсь на ту ясну зізду.

Виходять.

СЦЕНА ТРЕТЯ

Світлиця в домі Капулетті.

Входять синьйора Капулетті з мамкою.

С-ра Капулетті

Де, мамко, доня? Клич її до мене.

М а м к а

Гукала вже, клянусь моїм дівоцтвом.
Що до дванадцятого року берегла я.
Ягничечко моя! Моя пташинко!
Храни господь, де це вона? Джульетто!

Входить Джульетта.

Д ж у л ь е т т а

Хто зве мене?

М а м к а

Мамуня.

Д ж у л ь е т т а

Ось я, мамо,
Що зволите?

С - р а Капулетті

Ось що... Ти, мамко, вийди.
Нам треба щось насамоті сказати.
Вернися, мамко: я розмірковувала.
Ти мусиш слухати пораду нашу.
Дочка моя, ти знаєш, літ хороших...

М а м к а

Ій-богу, я злічу їх за годинку.
С-ра Капулетті
Нема штирнадцятьох...

М а м к а

Кладу на заклад
Зубів штирнадцять – хоч їх маю тільки
Чотири – їй нема ще чотирнадцять.
От, скільки в нас до Ланцюгів Петрових?

С - р а Капулетті

Ще тижнів зо два, чи...

М а м к а

Чи так, чи ні,
Я певна, що з усіх днів у году
Штирнадцять їй на Ланцюги вночі.
Вона з Сусанкою – нехай царствує –
Ровесниця. Ну, Суня в господа.
Була для мене надто добра. Отже,
Я вам кажу, на Ланцюги їй буде
Штирнадцять років, далебі, що так!
Їй одинадцятий – я добре знаю –
Пішов, як землетрусу ми злякались.

Тоді ж її од циці одняла я
І не забуду дня того і року...
Бо полинем намазала я пипки...
Сиджу я під голубником на сонці, –
У Мантуї були тоді ви з паном...
О, це мені втямки! Я ж то й кажу:
Як скоштувало полиню із пипки,
Дурненьке, – пхе! Гірка, погана циця!
Та як же то на неню розізлилось!
Втім голубник тарах! Йй-богу, я вже
Й сама не знала, як мені й ховатись.
Оце ж то й одинадцять років тому.
Вона тоді вже на ніжки ставала, –
Ні, от вам хрест, вже дибуляла всюди,
Бо на чолі і гулю вже набила.
Тоді мій чоловік – нехай царствує!
Веселий був! – узяв її на руки:
"Ой кришечко моя! Ти ниць упала?
Як помудрієш, то впадеш горілиць.
Так, Джулю?" А воно, от вам Пречиста,
Утерло слізеньки та й каже: "Так!"
Дивіться ж, як то жарт такий справдився!
Хоч би я й тисячу ще літ жила,
Цього б я не забула. "Джулю, так?"
Він каже, а воно, шерепка: "Так!"

С - ра Капулетті

Та годі вже про це, замовкни.

М а м к а

Йй-богу, пані! Смійтесь, як воно
Утерло слізеньки, та й каже: "Так!"
А в неї гуля на чолі з яечко,
Страшенна гуля, плакала прегірко.
"Ой!" – ка покійник мій – "ти ниць упала?
Як помудрієш, то впадеш горілиць.
Так, Джулю?" А воно, спинившись: "Так!"

Д ж у л ь е т т а

Спинись і ти, будь ласка, мамко, – досить.

М а м к а

Я вже мовчу. Люби тебе господь!
Була єси опецочком найкращим,
Якого за життя я згодувала.
Коли діждуся ще твого весілля,
То вже нічого більше й не бажаю.

С - ра Капулетті

Весілля, справді, я про це й хотіла
Поговорить. Скажи мені, Джульетто,
Як почувашся ти до заміжжя?

Джульетта

Про честь таку мені й не снилось, мамо.

Мамка

Про честь таку! Будь я тобі не мамка,
Сказала б: з молока твій, дівко, розум.

С - ра Капулетті

Так думай же тепер вже про заміжжя.
В Вероні в нас молодші ще за тебе
Вже стали панями і матерями.
Та я й сама була, здається, геть
До літ твоїх з дитиною уже.
Ну, коротко сказати, граф Парис
Закоханий, руки твоєї просить.

Мамка

От чоловік, синьйоро, так сказати!
Такого в цілм світі... прямо з воску!

С - ра Капулетті

Нема в Вероні квітки понад нього.

Мамка

Та що? Йй-богу, квітка між квітками!

С - ра Капулетті

Що скажеш ти? Полюбиш цього пана?
Цю ніч його побачиш між гістьми.
Читай в його лиці, як в гарній книзі;
Знайди слова, що виписала врода;
Розгледь усяку рисочку в ньому;
Дивись, як розум і краса з'єднались.
Що невиразне в книзі тій спіткаєш,
Те в погляді ясному прочитаєш.
Альбом кохання гарний та яскравий,
Недостає йому тільки оправ.
Як срібна рибка сяє і крізь воду,
Так дух його являє зверхню вроду.
У книзі очі всім бере та слава,
Що золоті слова, як і оправа.
Як шануватимеш його в достатку,
То й власного свого не вщербши статку.

М а м к а

Не вщербиш? Зробишся товста і дужа,
Бо жінка зараз товщає від мужа.

С - р а Капулетті

Скажи ж, що серце до Париса має?

Д ж у л ь е т т а

Я подивлюсь, як серце він вражає.
Та більше не посмію я бажати,
Як зволите мені ви раду дати.

Входить слуга.

С л у г а

Синьйоро, гості прибули, вечеря готова, вас кличуть, про молоду синьйорину питають, мамку в кухні дуже лають, і все занепокоїлось. Біжу вслуговувати. Благаю вас, ідіть негайно.

С - р а Капулетті

Йдемо, йдемо. *(Виходить слуга).*

Тебе жде, Джулю, граф.

М а м к а

Шукай же, дівонько, ночей утішних,
Під пару дням у тих зальотах пишних.

Виходять.

СЦЕНА ЧЕТВЕРТА

Вулиця.

Входять Ромео, Меркуціо, Бенволіо, з п'ятьма масками, з людьми, що несуть смолоскипи, і з іншими.

Р о м е о

Що ж? Мусимо орацію сказати,
Чи так увійдемо, без оправдання?

Б е н в о л і о

Орації тепер уже не в моді;
Не треба нам і Купідона з шарфом
На очах та з чудним татарським луком,
Що дам лякав, мов страхопуд який.
Не треба і пролога про прибуття,
Підказаного з записок у сінцях.
Нехай нас міряють вони, як хочуть,
Відміряєм танець їм та й підем.

Ромео

Дай світоча мені: незгіден я скакати.
В душі у мене тьма, нехай нестиму світло.

Меркуціо

Ромео, любий наш, ти мусиш танцювати.

Ромео

Ні, вір мені. У вас обув'є танцюристе,
І душі в вас легкі. Моя ж – мов олив'яна,
Додолу гне мене, насилу ноги носять.

Меркуціо

Ти ж любиш, то позич у Купідона крил.
І здіймешся на них понад людським життям.

Ромео

Той Купідон пробив мене стрілою,
І на легких його мені не знятись крилах.
Я зв'язаний і пут журби не покидаю,
Під тягарем важким любові упадаю.

Меркуціо

А впавши на любов, ти б придавив її,
Бо, певно, важчий ти од ніжної істоти.

Ромео

Для ніжної? Вона жорстка і люта,
Вона як терен дряпає і коле.

Меркуціо

Коли любов жорстка, то будь жорсткий до неї;
Вколола – ти коли, то так її й побореш.

(До когось іншого).

Дай чорну покришку лице мені прикривати.

(Накладаючи маску).

На маску маска ще!.. Тепер мені байдуже,
Що я комусь бридкий. Дивись як хоч на мене:
Нехай соромиться за мене маска чорна.

Бенволіо

Ну, стукай і ввійдім; ввійшовши ж у світлицю,
Ми мусим наперед ногам роботи дати.

Ромео

Дай смолоскип мені! Хай легкосерді хлопці
Поміст нечулий там лоскочуть підощвами.
Я заховаюсь за прапращурське прислів'я:
"Тримаючи свічу, я буду придивлятись".
Прегарна гра була, та я вже грати пас.

Меркуціо

Пропав, як пес! – мовляв наш комісар.
Коли ж ти пас, ми витягнем тебе
З того багна, чи – вибачте – з любові,
Що в неї ти загруз по самі вуха.
Та що це палимо ми світло вдень?

Ромео

Як вдень?

Меркуціо

Тут гаючись уже з годину,
Марнуємо свічки, мов би горіли в днину.
Більш думки доброї в тверезих цих словах.
Ніж разом у п'ятьох всіх наших головах.

Ромео

Ми ніби з розумом ідем на баль масковий,
Та розуму в цьому нема.

Меркуціо

Нема? Дивись який!

Ромео

Цю ніч я бачив сон.

Меркуціо

І я цю ніч сон бачив.

Ромео

Який же?

Меркуціо

Що всі сні брехливої удачі. .

Ромео

О, в наших снах більш правди, ніж в словах!

Меркуціо

Чи не цариця Меб в гостях була у тебе,
Ця сповитуха фей, сама така маленька,
Не більша, ніж агат на пальці в альдермена.
У сонних по носах летючим довгим цугом
Пилиночок вона, ця баламутка, їздить.
З павучих ніжечок в її візку колісця,
З крильця метелика на тім візку наметець;
Обротьки й віжечки з тоненьких павутинок;
З роси блискучої на місяці вся збруйка;
Із літа бабського маленький батіжечок,
А пужално із ніжки цвіркуна.

Їй за погонича комашка зелененька,
Не більша від тії, що в дівчини за нігтем.
У неї за візок – порожня горішинка,
Що чисто виточив мистець старенький, шашель,
Каретник фей легких із незатямних літ.
Оце ж вона, щоніч в такій своїй виправі
Басує по соньках, і сняться сни їм любі:
Закоханим – любов; придворцям – нагороди
Судді – гостинчики; панянці – поцілунки.
Цю модницю вона прищами обдарує
За те, що та вуста помадою шмарує.
А часом по носу в юристи прочвалає,
І сниться хижому предовга волокита.
Попу зажерлому у ніздрях залоскоче
Закрученим хвостом годованої льохи,
І сниться сопуну парафія багатша.
А як помчить вона у воїна по шиї,
Він людям голови у сні мечем стинає,
Проломи, заляги, скривавлені шабляки
Та випивки гучні завзятому присняться...
Аж ось застугонять над ухом тулумбаси;
Прокинеться, – це сон! Буркне бурлацьку лайку,
Похреститься і знов хропе собі рубака.
Ця ж Меб і по стайнях кудовчить коням гриви;
Вона ж в'є ковтуни, що страшно розкрутити,
Щоб халепи собі якої не нажити.
Вона ж, як дівчина горілиць укладеться,
Наляже на живіт, навчаючи терпіти
Завчасу те, що їй призначено на світі.
Ця відьмочка...

Ромео

Та ну, Меркуціо, вже годі!
Верзеш ти ні про що...

Меркуціо

Ні, я кажу про сни,
Про дітвору пусту розбещеного мізку.
Народжує бо він пусті, химерні мрії,
Легкі, тонкі, як навкруги повітря,
Ще нестаточніші, ніж буйний вітер,
Що з півночі бурхає крізь морози
Та зараз відси далі дме сердито
На південь, на краплющі тихі роси.

Бенволіо

Цей вітер твій відносить нас від ціли:
Вже повечеряли, запізно ми наспіли.

Ромео

Боюсь – завчасно. Віщий дух мій чує
Якусь судьбу, що висить ще на зорях
Та в цю прегарну ніч почне прегірко
Свій хід грізний і враз могучим махом
Укоротить життя моє злиденне.
Та той стерничий, що кермує мудро
Моїм життям, хай вправить парус мій!
Ходім, веселе панство!

Бенволіо

Бийте в бубни!

Виходять.

СЦЕНА П'ЯТА

Світлиця в домі Капулетті.

Музики готуються. Входять слуги.

Перший слуга

А де тут Тушкуй-сковорідка, що не помагає мені
прибирати? Гей! А щоб тебе, талірколове! Щоб тебе, блюдолизе!

Другий слуга

Як порання зависне на руках у одного або двох, та ще й
не помитих, то буде погана справа.

Перший слуга

Геть дзиглики! Відсунь буфета! Наглянь за сріблом.
Товаришу, приховай мені марципана, та коли любиш мене,
нехай воротар упустить Сусанку та Нелю. Антоне! Тушкуй-
сковорідко!

Другий слуга

Сюди, хлопче! Миттю!

Третій слуга

Неможна ж нам бути тут і там. Боржій, хлоп'ята:
хапайтесь, а хто найдовше поживе, той забере все.

Виходять.

Входять Капулетті й інші з гістьми та з музиками

Капулетті

Вітаю, ясне панство! Хто зміж дам
Не намозолив ніг, ану до діла!..
Ага, дамуні! Отже котра з вас
Не схоче танцювати, буде знак, –
В тім присягнуь – що нагнітки в тієї.
Чи добре вцілив, га? Вітаю вас,
Шановне панство! Ге, було колись,
Що маскувавсь і я, і вмів шепнути
На вушко дамі щось принадне. Ге!
Давно минулося, давно, давно! –
Вітаю вас, вітаю! Грай, музико! –
Простору більш. До танцю, синьйорини!

(Музика грає, танцюють).

Гей, світла ще! Забрати ці столи!
Згасить камін! І без багаття душно.
А що, мій друже, ти й не сподівався
Такої забавки? Сідай же коло мене.
Нам, Капулетті, вже не танцювати.
А як давно, що ми були обидва
В масках?

Другий Капулетті

Та вже тому літ з тридцять буде.

Перший Капулетті

Е ні, не буде стільки, ні, не буде.
Бо це в Люченція на презві
Ми маскувались. Ось як діждемо
Зелених свят, то двадцять і п'ять літ...

Другий Капулетті

Та де там! Більше. Синові його
Вже, певно, з тридцять.

Перший Капулетті

Що бо це ти кажеш?
Він був недолітком оце недавно.

Ромео

(до одного із слуг свого почту).

Хто синьйорина та, що попід руку
Іде з кавалером?

Слуга

Я не знаю, пане.

Ромео

Яка прекрасна! Світочі ясніше
При ній палати мусять. На тлі ночі,
Її краса, мов перла в усі негра.
Так краса – задорога для вжитку
І закоштовна для землі. Неначе
Голубка сніжнобіла між галками,
Вона між подругами очі вабить.
Скінчиться цей танець, я підійду до неї,
І тільки приторкнуся, нове життя зачну.
Чи я любив коли? Ні, божевільні очі:
Не бачив я краси аж до цієї ночі!

Тибальдо

По голосу це мусить бути Монтеккі.

(До слуги).

Рапіру, хлопче! Хутко! Як він сміє
Прийти сюди в тій масці чудернацькій,
Щоб насміятись з нашого бенкету?
Клянусь моїм преславним давнім родом,
Убить його – хвала перед народом!

Капулетті

Чого це ти, небоже, так збентеживсь?

Тибальдо

Монтеккі, цей наш ворог, дядю, знаєш,
Ледащо це прийшло, щоб насміхатись,
Як бенкетом ми будем тут втішатись.

Капулетті

Це молодий Ромео?

Тибальдо

Він, ледачий.

Капулетті

Дарма, небоже! Хай собі побуде.
Він тут поводитьсь ввічливо, чемно.
Сказавши правду, вся Верона славить
Його за честь, за виховання добре.
Давай мені все місто із скарбами,
Не схочу в себе я його зневажить.
Тому вгамуйся і не дбай за нього.
Так я велю. Коли мене шануєш,
Розвеселись, не зиркай із-під лоба:
На бенкеті таким це не подоба.

Т и б а л ь д о

Чому, коли у нас гостює ворог?

- Мій дух його не стерпить.

К а п у л е т т і

Стерпить, стерпить.

Що, півнику? Кажу, що стерпить. Ну?

Чи я тут пан, чи, може, ти? Що ще?

Не стерпить! Як! Помилуй мене, боже!

Ти хочеш тут збентежити гостей?

Пишатися, персону удавати?

Т и б а л ь д о

Ой, дядечку! Це ж сором нам...

К а п у л е т т і

Ну, ну!

Доволі! От щеня! Гляди у мене,

Щоб за цей вибрик я тебе не той...

Він проти мене! Сто чортів! В цю пору...

Так, дітки, так! Люблю! – Ах, ти, деркачу!

(Сильно загрожуючи).

Гляди, а то... Гей, більше світла, світла! – .

Я зупиню тебе... Жвавіше, дітки!

Т и б а л ь д о

Не я мовчу, мовчить моя неволя...

Увесь тремчу від злості та від горя.

Втаю мій жаль, а думки не покину:

Зірне вона колись в лиху годину.

(Виходить).

Р о м е о

(приступивши до Джульєтти).

Коли моя рука торкнулась недостойно

До дивної краси, до святощів живих,

Мої уста, мов два прочанина, пристойно

Ніжним цілунком хай спокутують цей гріх.

Д ж у л ь є т т а

Смирений прочанин аж надто зневажає

Ту руку, що мене підносить до святих.

Торкатись і до них нам звичай дозволяє,

Святиню цілувати не має він за гріх.

Р о м е о

Та ж мають і святі уста, як і прочани!

Джульєтта

В прочан уста – святим творити молитви.

Ромео

Нехай же на мою мольбу свята спогляне,
Щоб ясно вірив я, без сумнівання тьми.

Джульєтта

Приймаючи мольбу, свята ані здвигнеться.

Ромео

О, не здвигнись же й ти! Це дар тобі від серця.

(Цілує її).

Через твої уста очистився мій гріх.

Джульєтта

А я, прочанине, взяла його з твоїх.

Ромео

З моїх? О, гріх святий! Ти сяєш, мов у ризі...
Верни ж його мені.

(Цілує її знов).

Джульєтта

Цілуєш, як по книзі...

Мамка

На хвилю, синьйорино, мати кличуть.

Ромео

А хто ж то її мати?

Мамка

Отакої!

То ви цього й не знаєте, синьйоре?

А вже ж не хто, як пані цього дому.

Ще й добра пані, ще й яка розумна,

І вдачі чесної. Я згодувала

Її дочку, що з нею ви стояли.

Скажу вам просто: хто її здобуде,

Здобуде щастя...

Ромео

Це Капулетівна?

О, люба вість! Я ворогу піддався.

Бенволіо

Ходім: дійшла забава вже до краю.

Капулетті

О, ні, синьйори! Рано, ще не йдять.
Ми наготовили сяку-таку вечерю.
Не призволяєте? Ну, дякуємо всім вам.
Чолом, шановне панство, на добраніч!
Гей, більше світочів!

(До другого Капулетті).

Берімося до ліжка.
Мій друже, далєбі, вже геть та й геть нерано.
Втомився я. Піду одпочивати.

Виходять усі, опріч Джульєтти та мамки.

Джульєтта

Глянь, мамко. Хто он там, той молодий синьйор?

Мамка

То син Тиберія старого і наслідник.

Джульєтта

А той, що заразом виходить із дверей?

Мамка

Який отой? Та це ж Петручіо, здається.

Джульєтта

А той, що остеронь? Що танцювать сьогодні
Не хтів ні з ким?

Мамка

Того не знаю, хто.

Джульєтта

Иди, спитай ім'я! Коли жонатий він,
Ударять по мені у похоронний дзвін.

Мамка

(вертається).

Ромео на ім'я, на прізвище Монтеккі,
Єдиний син того, що з вами ворогує.

Джульєтта

З єдиної злости – єдина і любов...
Не знаючи хто він, його я стріла рано,
Та пізно я про це дізналась, безталанна!
Як наді мною ти, зла доле, насміялась,
Що з ворогом своїм я вперше покохалась!

Мамка

Що це таке? Що кажеш ти?

Джульєтта

Це вірші.

Навчив мене їх в танці кавалер.

З середини кличуть "Джульєтто"!

Мамка

Та зараз, зараз-бо! – Ходім, нема нікого.

Виходять. Входить х о р .

Хор

Вже давнє кохання на ліжку конає,

Кохання нове в його серці буяє,

Краса та, що розум Ромео сліпила,

З Джульєттою поруч умить помарніла.

Одно 'дного любить, у мислях милує,

Одно 'дного дивно очима чарує.

Він їй свого смутку не міг пояснити:

Вона ж мусить жаль свій у серці таїти.

З ворожого дому нема йому ходу.

До ворога в гості до клятого роду.

З ворожого дому даремне жадання

Озватись коханку на любе вітання.

Та сила любови бере в серці гору

Над страхом людського жалю й поговору.

Виходить.

АКТ ДРУГИЙ

СЦЕНА ПЕРША

Чисте місце біля саду Капулетті.

Входить Ромео.

Ромео

Куди ж іти, як серце тут залишаю?
Вертайся, земле, до свого світила.
Перелазить через мур і плигає в середину.
Входять Бенволіо та Меркуціо.

Бенволіо

Ромео, друже! Гей, Ромео!

Меркуціо

Розумний! Далекі, утік він спати.

Бенволіо

Побіг сюди та й скочив через мур.
Гукай!

Меркуціо

О, я ще й буду заклинати!
Ромео! Гедзь! Журбо! Любов! Коханку!
З'явився нам ти в образі зітхання.
Скажи хоч вірш один, я вдовольнюся,
Гукни "люблю – терплю", – хоч "ой, ой, ой!"
Промов кумі Венері хоч словечко,
Хоч прізвисько її синка сліпого,
Того Амура, що так гарно вцілив,
Як цар Кофет в жебрацці закохався.
Не чує, не шелесне, не здвигнеться.
Умер голубчик. Мушу заклинати.
Клянущ тебе очима Розаліни,
Її високим лобом, ротом красним,

І ніжкою дрібною, і двигучим
Стегенцем, і всім добрим, що край нього:
З'явився над під образом своїм.

Бенволіо

Почує, то розсердиться на тебе.

Меркуціо

Чого ж тут сердитись? От чим би можна
Йому надопекти: коли б я визвав
Якого духа у коханки в крузі,
І щоб вона йому звеліла ждати,
Докіль того біска перечарує.
Це інша річ. Визовини мої
І чесні і лагідні: бо не кого,
Його ж я зву ім'ям його коханки.

Бенволіо

Ходімо, він сховався між деревами.
Йому дружити любо тільки з ніччю.
Любов сліпа, то морок їй товариш.

Меркуціо

Любов сліпа, то мимо ціли й цілить.
Тепер засів він, певно, десь під грушу,
Бажаючи, щоб його любка стала
Враз грушкою і впала біля нього.
Ромео, на добраніч! Я в перину.
Зелене ліжко це мені зазимне.
Ходім, чи що?

Бенволіо

Ходім, бо шкода праці
Шукать того, хто сам знайтись не хоче.
Виходять.

СЦЕНА ДРУГА

Сад Капулетті.

Входить Ромео.

Ромео

Сміється з шраму той, хто ран не має.

(Джульєтта показується вгорі, у вікні).

Стривай! Який це світ в вікні заблиснув?

О, це мій схід, це сонечко – Джульєтта!

Зійди ж, прекрасне сонечко, нехай

Завидник твій, недужий, блідолиций
Понурий місяць, зникне від жалю,
Що ти затьмарила його красою.
О, не служи завидникові в білій
Та зеленастій шаті, що самі
Недоумки в ній ходять; скинь її!
Так, це вона, вона, моє кохання –
Цариця мрій! Якби вона це знала!
Щось каже, та й нічого. Що ж? Дарма:
В очах її розмова. Відкажу їй...
Я вельми смілий: не до мене річ.
Це дві найкращі зіроньки на небі,
Ідучи на якусь роботу, просять
Очиць її в той час за них світити.
А що, коли б ці очі там постали,
А зорі в неї? О, тоді б і зорі
Її блискучі щоки пригасили,
Як гасить лампу день, а оченята
Зажеврили б на небі так осяйно,
Що всі пташки подумали б – це день,
Та й заспівали б. Що ж вона
Так щічкою на рученьку схилилась?
Коли б я був у неї рукавичка!
Як любо до її лица торкнутись!

Джульєтта
Ой, лелечко!

Ромео

Говорить. О, промов
Словечко ще, мій янголе пресвітлий!
Бо сяєш ти вгорі і серед ночі,
Як посланець небес золотокрилий
Перед здивованим людини оком,
Що дивиться, як хмари він минає,
І по грудях етера чистих лине.

Джульєтта

О, мій Ромео! Нащо ти – Ромео?
Зречись твого отця, зречись імення.
Коли ж не хочеш, присягни, що любиш,
І я не буду більш Капулетівна.

Ромео

(стиха).

Чи слухатиму ще, чи обізвуся?

Дж у л ь е т т а

Одно твоє ім'я – мій ворог лютий,
А ти – ти сам, дарма що ти Монтеккі...
Монтеккі, що – рука, нога, чи палець?
Чи хоч яка найменша частка тіла
Людини? О, назвись якось інакше!
Та й назва що? Те, що звемо "троянда",
Назв'їм інак, все пахнутиме любо.
Хоч як назви Ромео, – він Ромео,
Бо досконалості його при ньому.
Переміни ж своє ім'я, Ромео,
Ім'я ж – не тіло. А за це усю,
Усю візьми мене!

Р о м е о

Беру на слові!
Зови мене любовію своєю,
Я вдруте охрещусь і більш не буду
Ромео зватися.

Дж у л ь е т т а

Хто ти такий,
Що заслонившись темрявою ночі,
Підслухав мій секрет?

Р о м е о

Тепер не вмію
Назвать ім'я своє перед тобою.
Ненавиджу я сам своє ім'я!
Воно твій ворог, ти його не любиш.
Будь це папір, раздер би на шматки.

Дж у л ь е т т а

Мій слух і сотні слів іще не випив
Із уст твоїх, а знаю я цей голос.
Чи не Ромео ти? Чи не Монтеккі?

Р о м е о

Ні, ні, моя красо, коли не хочеш.

Дж у л ь е т т а

Як ти прийшов сюди і задля чого?
В саду високий мур – не перелізти.
Подумай сам, хто ти; тут смерть твоя,
Коли постереже тебе хто з наших.

Р о м е о

Летів я через мур любові крильми,
Бо каменю кохання не спинити.

Любов що зможе, те вона і сміє.
Тим про твоїх я родичів не дбаю.

Джульєтта

Коли б тебе побачили, то вбили б.

Ромео

Ах, я твоїх очей лякаюсь більше,
Ніж двадцяти мечів. Споглянь ласкаво,
І я піду на ворогів без страху.

Джульєтта

Ні, за весь світ не схожу, щоб це сталося.

Ромео

Від їх очей мене сховає нічка.
Аби любила ти, нехай спіткають.
Любиш мені од їх руки умерти,
Ніж білим світом нудити без тебе.

Джульєтта

Хто показав тобі сюди дорогу?

Ромео

Любов, ось хто навчив тебе шукати.
Вона мені ума, я їй очей позичив.
Не лопман я, а будь хоч так далеко,
Як щонайдальший берег океана,
Одважився б плисти по це надбання.

Джульєтта

Мені лице закрила маска ночі,
А то б його окрив дівочий сором,
Що ти цю ніч такі слова підслухав.
Ой, рада б я держати звичай, рада б
Зректись, що мовила! Даремно!
Ти любиш, любиш ти мене? Так, так!
Я вірити готова. Не божися,
А то обманиш. А з клятьби коханків
Сміється Зевс. Ромео, любий мій!
Чи любиш, то скажи мені всю правду.
Коли ж я скоро, мислиш, піддалася,
То я насуплюсь, буду перекірна,
Казатиму: ні, ні! Щоб ти лицявся,
Щоб розпадався, а то ні за що в світі!
Монтеккі мій, о, правда, я люблю!
Не гань мене за звичай нестаточний.

Ні, лицарю, будь певен, я вірніша
Від тих, що чиняться неприступними.
І я б, признаюся, була вдавала
Гордішу; тільки що вже ти підслухав
Мою любов правдиву. То тепер же
Не осуди, що легко піддалася:
Темненька ніч розкрила таємницю.

Ромео

Клянусь цим місяцем благословенним,
Що посріблив вершини яблунь пишних...

Джультта

О, не клянися місяцем зрадливим!
Дванадцять раз він міниться щороку, –
Щоб і твоя любов так не мінялась.

Ромео

То чим же поклястись?

Джультта

Нічим, нічим,
Або клянись самим собою, любий,
Цим божеством мого боготворіння, –
Тобі повірю я.

Ромео

Коли це серце...

Джультта

Ні, не клянись. Хоч ти єдина радість
Моя, але не радісне це щастя,
Воно таке раптове і миттєве,
Як блискавка, що вже тоді зникає,
Як ще не скажеш "лисає". Добраніч.
Коханий, любий мій. Цей зеленочок
Любови виспіє на літнім сонці,
І дасть, як стрінемось, прегарний цвіт.
Добраніч, і нехай тебе не знає туга,
Як і щасливе серце твого друга.

Ромео

Чи вже ж тепер отак мене й покинеш?

Джультта

Яке ж у тебе ще тепер жадання!

Ромео

Коханням замінитись за кохання.

Дж у л ь е т т а

Я замінялась, як ще й не просив ти,
І знов бажала б, щоб могла мінятись.

Р о м е о

Назад узяти ти бажала б? Нащо ж?

Дж у л ь е т т а

Щоб ще щедріше знов тобі оддати.
Та я того бажаю, що вже маю.
Як море, так моя безкрая добрість;
Як море, так моя любов глибока.
Що більш даю, то більш у себе маю:
В одній і в другій ти не знайдеш краю.

(Мамка кличе з середини).

Гукає хтось. Бувай здоров, коханий!
Іду, йду, мамко! Любий мій Монтеккі!
Не зрадь мене... Ні, підожди, я зараз.

(Виходить).

Р о м е о

Благословенна ніч! Але боюсь я,
Що ніч тепер! Чи це не сон? Аж надто
Вже люблю це: так справді не буває!

Дж у л ь е т т а

(показується знов у вікні).

Три слова ще, та й справді на добраніч.
Ромео, серденько, коли ти честю
В любові ходиш, мислиш одружитись,
То завтра сповісти мене. Я завтра
Пришлюсь. Скажи, коли і де ти мислиш
Вчинити шлюб? Тоді свою всю долю
Я положу в ногах у тебе. Всюди
Піду з тобою по світу, мій пане.

(Мамка з середини: "Синьйорино").

Іду-бо, йду! Коли ж нечесним робом
Ти мислиш, о, тоді благаю –

(Мамка з середини: "Синьйорино!")

Зараз!

Покинь своє лицяння і нехай я
Зостануся одна з журбою. Завтра
Пришлю.

Р о м е о

Клянусь душі спасінням вічним...

Джульєтта
Добраніч! Тисячу разів добраніч!

Ромео
Ні, не добраніч без твого сяння.
Іду до милої – так як школяр від книжки.
Іду від милої – так як школяр до книжки.
(Виходить повагом).

Джульєтта показується знов у вікні.

Джульєтта
Ромео, стій! Коли б я мала голос
Сокільника, щоб сокола вернути!
– Хрипка неволя, голосно не крикне –
То розірвала б я печеру Еха.
І кричачи за мною "Роме-о!"
Схрипло би повітря більш ніж я.

Ромео
Це кличе на ім'я мене душа моя.
Сріблом брентить вночі коханий голос –
Він, як музика для чуткого вуха.

Джульєтта
Ромео!

Ромео
Щастя!

Мамка
Синьйорино!

Джульєтта
В котрій
Годині завтра прислати?

Ромео
В дев'ять.

Джульєтта
Не опізнюсь: мов двадцять літ чекати.
Забула нащо я тебе вернула.

Ромео
Я ждатиму, аж докіль не згадаєш.

Джульєтта
Забуду гірш, бо ти передо мною.
Одно в умі: як весело з тобою!

Ромео
Стоятиму ж, щоб ти і все забула,
Забувши й сам про інший дім, крім цього.

Дж у л ь е т т а

Вже починає дніти. Йди вже. йди!
Та не пушу тебе, як той пустунчик
Бідаху пташечку. Шугне з руки,
Мов в'язника забитого в кайдани,
Та й тягне знов за ниточку шовкову
І люблячи й ревнуючи з любови.

Р о м е о

Хотів би бути пташкою твоєю.

Дж у л ь е т т а

І я того ж хотіла б. Тільки я
Замучила б тебе, голуб'ячи аж надто.
Добраніч! О, добраніч знов і знов!
Як солодко душа в прощанні замирає!
А все прощалася б, нехай хоч світ світає!

(Виходить).

Р о м е о

Соньки-дрімки у віченьки.
Впокій тобі у серденько!
Хотів би бути сном і упокоєм,
Солодко сонливим твоїм напоєм. –
Піду духовного отця мого шукати,
Просити помочи, про щастя розпитати.

(Виходить).

СЦЕНА ТРЕТЯ

Монастирський садок.

О. Л о р е н ц о

(з кошиком).

Вже сіроокий світ ударив ніч хмарну,
І смугами пестрить він східню далину,
Крапчата темрява, неначе той п'яниця,
Звертає з шляху дню, коліс палких боїться,
Титанових коліс. Закіль його краса
З небес осяє день і висохне роса,
Сповню я кошик цей страшним труйним корінням
І цвітом пахоців, дорогоцінним зіллям...
Земля природі всій і мати і могила:
Хоронить у собі всіх чад, що породила.
Вбачаємо на ній незлічених дітей,

Що ссуть життя і міць з її ситних грудей.
Усякі сили їх у мудрих на приміті,
І непотрібного ні одного на світі.
Велика благодать укрита про живих
У зіллях, деревах і в скелях кам'яних!
На світі-бо нема ледачого нічого,
Щоб людям не було з того добра якого.
Нема ж і доброго нічого на землі,
Щоб люди, псуючи, на лихо не звели.
Бо й добрість через край буває злом страшним,
А зло у добрий лад вважається прощенням.
У чарці квіточки ніжненької навіки
Отруту сховано і благодатні ліки.
Як нюхаєш її, увесь сугав твій рад.
А виссеш з неї сік, смертельний приймеш яд.
Воюють два царі серед природи поля.
І в людях і в зіллях: добро і дика воля.
Де гірший з цих царів над кращим верх бере,
Там швидко смерті черв природи цвіт жере.

Входить Ромео.

Ромео

Добридень, отче!

О. Лоренцо

Benedicite!

Хто це мене чим-світ вітає любим гласом?
Коханий синочку! Недарма раннім часом
Покинув ліжко ти. Якусь тяжку тривогу
У тебе на лиці я бачу. У старого
В очах оглядливих журба стоїть на чаті,
А де вона живе, не любить сон там спати.
Де ж молодий юнак розкинеться байдужно,
З ним зараз ляже сон, притулюючись дружно.
Отсе ж я бачу, ти чимсь вельми засмутився.
Бо не з добра єси ранесенько схопився.
Коли ж цього нема, коли я не вгадав,
Ромео наш цю ніч і спати не лягав.

Ромео

Оце вгадали ви, та тільки я щасливий...

О. Лоренцо

Прости тобі господь. Сидів у Розаліні?

Ромео

Ні, отче мій благий, не думайте цього.
Забув я це ім'я і всю печаль його.

О. Лоренцо

Це добре, сину мій. Де ж ти вночі блукаєш?

Ромео

Скажу, мій отче, сам скоріш, ніж знов спитаєш.

Бенкетували ми із ворогом удвох,

Та й завзялись на смерть, і рани в нас обох.

Тепер же після ран, після жалю й тривоги

У тебе просимо святої заповоги.

Рятуй нас, яко муж угодний небесам!

За ворога свого тебе молю я сам.

О. Лоренцо

Попросту, сину мій! Де загадкова мова,

І абсолюція там буде загадкова.

Ромео

Скажу я просто все: я присягнув Джульєтті –
Люблю її дочку старого Капулетті.

Одно ми одному під мислі підійшли

І односердно враз до того ми прийшли,

Щоб одружитись нам. Коли і як спізнались,

Як розпиталися, як широко покохались.

Про все, про все тобі дорогою скажу;

Та тільки про одно, благаючи, прошу,

Щоб не одмовився звінчать нас ще сьогодні.

О. Лоренцо

Святий Франциску! Що за дивні переходні!

То Розаліну геть? О, юнаки! В серцях

Зрадлива в вас любов: живе вона в очах.

Jesu Maria! Ви ж потоки сліз видали

Про Розаліну цю – що смутку! Що печалі!

І вся солоня та вода з очей лилася

На те, щоб ця любов, мов хмарка, розійшлася.

Ще в тебе знати слід недавньої сльози:

З поблідлої щоки не змив його еси.

Коли то був ти сам із тугою твоєю,

За неї умирав та жив і дихав нею?

О, знана з давніх літ ця притча між людьми:

Не смійтеся з жінок, коли такі й самі!

Ромео

Ти ж, отче, гримав, що люблю я Розаліну.

О. Лоренцо

Що любиш? Ні, що ти боготвориш людину.

Ромео

І радив закопати любов.

- О. Лоренцо
Я не навчав,
Щоб закопав одно, а друге відкопав.
- Ромео
Благаю, годі вже. Що я тепер кохаю,
То за любов любов, за ласку ласку маю,
А та...
- О. Лоренцо
Бо в вас любов читає по верхах,
Не вивчившись читать у школі по складах.
Ну, ну, гонивітре, ходімо вже зо мною.
Для того маю я твою вволити волю:
Що може в ворогів із цього вийде лад
І згода та любов замісто свар і звад.
- Ромео
Хапаймось, отче мій: у мене серце рветься.
- О. Лоренцо
Поволі, синопьку: хто квапиться – спіткнеться.

СЦЕНА ЧЕТВЕРТА

Вулиця.

Входять Бенволіо та Меркуціо.

Меркуціо

Де в біса наш Ромео загубився?
То цю ніч він додому й не приходив?

Бенволіо

До свого – ні. Я говорив з слугою.

Меркуціо

Це хирява пустійка Розаліна
Вертить ним так, що він ще з глузду зійде.

Бенволіо

А там Тибальдо, родич Капулетті,
Листа якось надіслав до нього.

Меркуціо

Клянусь життям, це визов!

Бенволіо

Ромео йому відпише.

Меркуціо

Хто вмів писати, може й на лист відписати.

Бенволіо

О, він зуміє відписати йому як смілий проти смілого.

Меркуціо

Ох, бідолаха Ромео, він уже вмер! Прокололи його очі блідолиці крутіжки; прострелила вуха любовна пісня; розсікла йому надвоє серце стрілка сліпого хлопчика. То чи йому ж вийти проти Тибальдо?

Бенволіо.

А Тибальдо в тебе що таке?

Меркуціо

Більше ніж котячий князь. Я тобі кажу. О, це ловкий майстер церемоній! Б'ється по нотах, так як ти співаєш: видержує час, міру, правило; пильнує своєї павзи: раз, два, а три вже в тебе в грудях; великий майстер поціляти в шовкового гудзика; рубака! І тонкий знавець усіх приводів до першої й другої зачіпки! О, невмируще *passado!* *Puncto reverso!* Геї!

Бенволіо

І це – він?

Меркуціо

Нехай чума їм, цим химерним, витворним та шепелявим залізожерцям! Чого тільки вони не повигадували! "Jesu, знаменитий клинок! Статурний чоловік! Препишна повія"! Чи це ж не горе, о, діду мій небіжчику, що нас мучать ці чужоземні гедзі, ці новомодники, ці, *pardonnez moi*, ці модні папути, що вже їм недобре й сидіти на старому ослінчику. О, щоб їх з їх *bons* та *bons*!

Входить Ромео.

Бенволіо

Ось іде Ромео, ось іде Ромео!

Меркуціо

Мов той в'ялений оселедець без ікри. О м'ясо, м'ясо! Як же ти порибилось... Тепер йому до смаку мелодії, якими розпливається Петрарка. Лаура супроти його коханки – куховарка, дарма що в неї був кращий коханок до римовання; Дідона – стара перекупка, Клеопатра – циганка, Гелена та Геро – потаскухи та ледащиці, Тісбея сірими очима славилася, та не було в них блиску. Синьйор Ромео, *bonjour!* От тобі французьке привітання до французьких твоїх шаровар. Гарну штуку ти викинув нам цієї ночі!

Ромео

Добридень вам обом. Яку ж я штуку вам викинув?

Меркуціо

Утікацьку, добродію, – втекли од нас. Не розумієте, яку?

Ромео

Вибачай, добрий Меркуціо, велику мав справу, а в такому випадку, як мій оце, чоловікові не до церемоній.

Меркуціо

Це все одно, що сказати: така справа, як моя, примушує чоловіка до кивання п'ятами.

Ромео

Так, щоб зробити реверанс.

Меркуціо

Одбився добре.

Ромео

Найпристойніше оправдання.

Меркуціо

О, я й сам – верх пристойності.

Ромео

А верх – це цвіт.

Меркуціо

Так.

Ромео

В такому разі у мене й на черевиках цвіт, як не рожі, то хоч рожетки.

Меркуціо

Це так, що втяв! Плекай же свій дотеп далі, аж докіль зносиш свої черевики до підшви. А як відтопчеш і підшву, тоді твій дотеп ходитиме на закаблуках.

Ромео

О, який же відтоптаний підшвяний та закаблучний дотеп твій!

Меркуціо

Розійми нас, добрий Бенволіо: мій дотеп притупився.

Ромео

Батагом його та острогами, батагом та острогами, а то закричу: наша взяла!

Меркуціо

Ні, от коли наш бистрий розум зачне полювати на диких гусей, тоді справа пропала, бо я знаю, що в одному з твоїх

почувань більше дичини, ніж у мене у всіх п'ятьох. Чи ти, може, й мене за гуску маєш?

Ромео

Ніколи я тебе ні за що інше не мав, як тільки за гуску...

Меркуціо

Я готов одкусити тобі вухо за цей дотеп.

Ромео

Не кусайся, люба гусочко!

Меркуціо

Твій дотеп – мов та кислиця: годиться тільки на гостру підливу.

Ромео

А хіба ж така підлива не годиться до ситої гуски?

Меркуціо

От козиний дотеп! Розтягай його хоч на вершок удовж, хоч на лікоть ушир.

Ромео

То я за радію твоєю розтягну його і вздовж і вшир, доки не буде з тебе і вздовж і вшир годована гуска.

Меркуціо

Ну, чи не краще ж так жартувати, ніж раз-по-раз зітхати з кохання? Тепер ти розмовляєш по-людськи, Ромео. Тепер ти такий, яким і з виховання і з природи ти завжди був. Бо ця божевільна любов – мов той дорослий телепень, що бігає, висолопивши язика, та шукає, в яку б дірку встромити свого кийка.

Бенволіо

Не сягай заглибоко.

Меркуціо

Помиляєшся. Я зробив би свою приповідь короткою, бо вже сягнув у ній на саму глибину і не думав розмазувати більше.

Ромео

І гаразд.

Входять мамка і П'єтро.

Меркуціо

Парус, парус, парус!

Бенволіо

Два, два: штани й спідниця.

М а м к а

П'єтро!

П'єтро

Га?

М а м к а

Мій вахляр, П'єтро!

Меркуціо

Давай П'єтро, хай закриє собі вид, бо її ж вахляр кращий на вид.

М а м к а

Дай вам, боже, добрий ранок, синьйори!

Меркуціо

Дай вам, боже, добрий вечір, прекрасна синьйоро!

М а м к а

Хіба тепер добрий вечір?

Меркуціо

Незгірший, я вам кажу, бо безсоромна стрілка годинника стоїть якраз на самім полудні.

М а м к а

Цур вам! Хто ви такий?

Меркуціо

Я, синьйоро, той, що бог створив, та й кається.

М а м к а

Клянусь моєю душею, гарно сказано. "Та й кається", мовляли? – Синьйори, чи не може хто з вас сказати мені, де я знайду молодого Ромео?

Ромео

Я можу. Тільки молодий Ромео в той час, як його знайдете, буде вже старший ніж тепер, коли його шукаєте. Я наймолодший з усіх, що так звуться, за недостатчею гіршого.

М а м к а

Тим краще.

Меркуціо

Тим краще, що нема гіршого? Це глибока думка.

М а м к а

Коли це ви, синьйоре, то мені треба щось вам сказати.

Бенволіо

Вона хоче закликати його кудись на вечерю.

Меркуціо

Звідниця, звідниця, звідниця! Даю слово. Гузь-га! Гузь-га!

Ромео

Кого це ти цькуєш?

Меркуціо

Не зайця, добродію, а коли це заєць, то в постовому пирозі, що вже причерствів і зацвівся, закіль його з'їли.

(Співає):

Заєць свіжий, хоч і сивий,

У пиріг годиться.

А як заєць застарілий,

Можна подавиться.

Ромео, чи прийдеш додому? Ми до твого батька на обід.

Ромео

Я йду слідом.

Меркуціо

Стара пані, бувайте здорові.

(Наспівуючи).

Синьйоро, синьйоро,

Бувайте здорові!..

Виходять Меркуціо і Бенволіо.

Мамка

Війся за вітром! Скажіть, будь ласка, синьйоре, що це за невмивака, що це за шибеник? Кожне слово – паскудство.

Ромео

Це, мамко, такий пан, що любить слухати свої слова і наговорить за мінуту більш, ніж би ви слухали цілий місяць.

Мамка

Коли б він сказав що на мене, я б його провчила, нехай би ще був і не такий пикатий, та й ще двадцять таких жаків; а коли б не здоліла сама, то знайшла б таких, що здоліють... Паскудне ледащо! Я не з тих, що з ним нюхаються. *(До П'єтро).* А ти стоїш тутеньки та й зволяєш, щоб усяке ледащо знущалося як хоча з мене?

П'єтро

Я не бачив нікого, хто б знущався як хоча з вас. Якби я побачив, я б зараз вийняв меч, запевняю вас. Я сміло виймаю, скоро хто інший вийме, аби була добра okazія до чвари та право було з мого боку.

М а м к а

Перед богом кажу, така мені досада, що все тіло труситься. Жовтодзьобе ледащо! Синьйоре, будь ласка, одно слово! Як я вам казала, моя молода панночка звеліла мені вишукати вас. Що вона звеліла вам сказати, я держатиму про себе, та попереду дозвольте мені сказати вам: коли ви думаєте ввести її в дурисвітський, мовляли, рай, так це було б. мовляв. грубіянське діло, бо синьйорина ж молоденька. Тим же то, коли в вас думка чинити з нею і так і сяк, так це справді було б ледаче діло проти моєї синьйорини і з вашого боку вчинок вельми паскудний.

Р о м е о

Мамко, кланяйся від мене прекрасній синьйорині і скажи, що я присягаюсь!..

М а м к а

Добра душко! Їй-богу, я скажу їй так! Господи, господи, вона буде веселою жіночкою!

Р о м е о

Що ти хочеш сказати їй, мамко? Ти ж не слухаєш мене.

М а м к а

Я їй скажу, синьйоре, що ви присягались, а це, я думаю, шляхетне лицання.

Р о м е о

Проси її знайти який-будь спосіб
Прийти до сповіди після обіду:
Скажи, що в келії отця Лоренцо
Їй буде сповідь і вінчання разом.
Це за твої груди.

М а м к а

Ні, ні, не треба!

Р о м е о

Та ну, бери, кажу тобі, бери.

М а м к а

Синьйоре, як після обід сьогодні?
Та й добре ж, я ручусь, вона там буде.

Р о м е о

Ти ж, добра мамко, жди біля абатства.
Надійде й мій слуга туди ж до тебе
І принесе драбиночку з верівки.
По ній я підіймусь на самий верх

Великих радощів під темну нічку.
Прощай! Подякую, як будеш вірна.
Прощай! Уклін від мене синьйорині!

М а м к а

Благослови ж тебе, господь! Ось слухай...

Р о м е о

Що маєш ще сказати, добра мамко?

М а м к а

Чи вірен ваш слуга? Прислів'я каже,
Що два без одного секрет шанують.

Р о м е о

О, не турбуйсь! Слуга мій – вірна криця.

М а м к а

Добре, синьйоре. Моя синьйорина наймиліша панна...
Господи, господи!.. Як була ще маленькою лепетушкою... о, тут
є один пан у місті, Парис на ім'я: той рад би підчепити її, та
вона, добра душечка, дивилась на нього, мов на жабу, на
справдішню жабу. Я сердила її іноді й кажу було, що Парис їй
під пару чоловік, а вона, їй же то богу, як скажу було такеньки,
то зблідне, як найбільше полотно у вселенному світі! Скажіть,
чи не правда ж, що розмарин і Ромео починаються одною
літерою?

Р о м е о

Так, мамко, то що ж? Обоє – літерою "р".

М а м к а

Ах, ви насмішник! Це ж собак так дразнять: ерр... Ні, я
знаю, що воно починається іншою літерою; і вона мовляла такі
гарні слова про це, про вас і про розмарин, що вам би втішно
було слухати.

Р о м е о

Кланяйся од мене синьйорині.

(Виходить).

М а м к а

Еге ж, тисячу раз. – П'єтро!

П'є т р о

Га?

М а м к а

Попереду, та не швидко!

Виходять.

СЦЕНА П'ЯТА

Сад Капулетті.

Входить Джульєтта.

Джульєтта

Послала мамку я ще о дев'ятій;
Казала: вернеться за півгодини.
Ще, може, й не знайшла його. Та ні...
О, та вона кульгава! Посланці
Любови – це думки, що в десять раз
Скоріш летять, ніж сонячне проміння,
Що гонить млу з туманного узгір'я.
Тим голуби швидкі везуть любов:
В Амура теж буйного вітру крила.
Тепер підбилось сонечко найвище
В дневному ході, а від дев'яти
То до дванадцяти аж три години:
Вона ж і досі бариться чомусь!
Коли б вона гарячу мала кров
Любови, о, була б швидка, як м'ячик!
Метнула б я її одним слівцем
До милого, а він назад до мене.
Старі ж, як ті мерці: важкі, тверді,
Мов оливо, бліді та непорушні.

Входять мамка й П'єтро.

О, боже! Йде вже! О, медова мамко!
Кажі, знайшла?.. Звели слугі забратись.

Мамка

Ти, П'єтро, почекаєш за дверима.

Джульєтта

Чого ж похнюпилась, чого сумна?
Хоч і сумне, ти весело розкажуй.
Коли ж веселе, то не псуй мені,
Похнюпившись, солодкої музики.

Мамка

Це я втомилась. Дайте віддихнути!
О, кісточки! То ж вибігались ви!

Джульєтта

Я б кості оддала тобі свої,
Аби ти новину свою сказала.
Ну, говори ж, будь ласка, добра мамко!

М а м к а

О, Jesu! Що за поспіх! Та чекайте ж!
Ви бачите, не одведу я духу.

Д ж у л ь е т т а

Не одведеш і духу, а на те
Є дух, щоб лепетать: не одведу!
У тебе довша вимовка, ніж вість,
Що вимовляєшся мені сказати.
Кажі ж ураз, чи добра, чи лиха?
Хоч добра, хоч лиха, я мушу знати.

М а м к а

Ге, вибрали ви по-простацьки. Не вмієте вибрати мужа.
Ромео – от тобі невидальце! Хоч у нього лице краще, ніж у кого
іншого, та нога лучча від усіх. Що й до руки, що й до стану й до
тіла, хоч про це нічого сказати, ніхто з ним не зрівняється. Не
кажу, щоб він був цвіт учтивости, тільки за нього ручаюсь, що
він тихий, як ягнятко. Та йди, дівко; як наважилась, шануй бога!
А що? Чи в нас обідали сьогодні?

Д ж у л ь е т т а

Ще ні. Та це й попереду я знала.
Про вінчання що каже? От про що?

М а м к а

Ой, як же голову, мій боже, ломить!
Тріщить, мов розкололася на шмаття.
А тут і спина... Спинонько моя!
Яке в вас серце, що мене послали
Шукати смерти, швендяючи всюди!

Д ж у л ь е т т а

Я, далебі, жалкую, мамко люба,
Що ти нездужаєш. Ну, що ж казав?
Моя ти добра, люба, що він каже?

М а м к а

Коханок ваш казав так, як і личить
По чесності і доброму ладу.
Я вам ручаюсь... Де ж матуся ваша?

Д ж у л ь е т т а

Моя матуся? Дома, тут вона.
Де ж бути їй? Як чудно ти говориш:
"Коханок ваш казав так, як і личить...
А де ж матуся ваша?"

М а м к а

Боже мій!

Чого ви кипите? Оце, їй-богу!

Це на ломоту ліки в вас, чи що?

Тепер справляйте посилки сами.

Д ж у л ь є т т а

Та годі вже! Що відказав Ромео?

М а м к а

Чи ви до сповіди просилися?

Д ж у л ь є т т а

Просилась.

М а м к а

То до отця Лоренцо швидче йдіть.

Там же жених, щоб з вами одружитись.

Тепер ізнов заграє дурний рум'янець;

Ще більш заграє від моїх новинок.

До церкви! Я ж піду своїм ладом

Та принесу драбинку, щоб по ній

Коханок ваш добрався до гніздечка

Під темну ніч. Так я для вас труджуся.

Ой, буде ж вам робота цієї ночі!

До келії! Я ж до обіду. Швидко!

Д ж у л ь є т т а

До щастя швидко! Чесна мамко, йду.

(Виходить).

СЦЕНА ШОСТА

Келія отця Лоренцо.

Входить отець Лоренцо та Ромео.

О . Л о р е н ц о

Благослови ж святе нам діло, боже милий.

Щоб опісля журба душі нам не тягчила!

Р о м е о

Амінь, амінь! Нехай журба що хоче робить,

Не переважити їй радості тієї,

Що за хвилиночку переживу я серцем.

Аби ти нам зв'язав господнім словом руки,

Нехай іде хоч смерть, страшний любови ворог:

Я й тим задовольнюсь, що милу звав моєю.

О. Лоренцо

Завзяті радощі кінчаються завзято;
Їх смерть у торжестві: мов той огонь та порох,
Що поцілюються, й нема! Найкращий мед
Остине скоро нам солодкістю своєю.
Що більш ласуємо, то менше уживаєм.
Люби та міру знай, – любитимеш найдовше.
Спішний спізнається з лінивим.

Входить Джульєтта

Вже синьйоріна йде. Така легка хода
На плитах написів цвинтарних не зтирає.
Хто любить, той нехай іде по павутинню.
Що плаває собі в повітрі літнім,
Не обірве її: так легкий чар любови.

Джульєтта

Добри-вечір отцю духовникові.

О. Лоренцо

Подякує за нас обох Ромео.

Джульєтта

Йому також, щоб дякував не марно.

Ромео

Коли ти рада так, як я, моя Джульєтто,
Всім серцем, і коли умієш ти ще краще
Все висловити влад, – осолоди диханням
Повітря навкруги і гармонійним словом
Розкрий всі радощі, що ми одно 'дному
Даруємо тепер, зустрівшись так любо.

Джульєтта

Ні, не окрасою, істотою своєю
Пишається любов багата не словами.
Той бідним, хто свою скарбницю перелічить.
Моя ж любов – такі скарби безмірні,
Що не здоліла б я злічити й половини.

О. Лоренцо

Ходімо вже, ходім, довершимо закон.
Таких насамоті в цей час я не покину,
Аж докіль не зіллю двох у єдине тіло.

Виходять.

АКТ ТРЕТІЙ

СЦЕНА ПЕРША

Громадський майдан.

Входять Меркуціо, Бенволіо, паж та слуги.

Бенволіо

Прошу тебе, Меркуціо, вернімось.
Гарячий день; всі Капулетті вийшли.
Зустрінемось – без бучі в нас не буде.
В таке тепло скажена кров буяє.

Меркуціо

Ти здаєшся одним із тих гультяїв, що як увійде в корчму, зараз кладе свого меча на стіл та й каже: "Дай боже, щоб ти мені не знадобився". А як вип'ють по другій, вийма його проти господаря, без усякої потреби.

Бенволіо

То я тобі здаюсь гультяєм?

Меркуціо.

Ну, ну, ти гарячий на завзяття більше, ніж який найзавзятший зайдиголова Італії, швидкий до гніву в завзятті, а в гніві до завзяття.

Бенволіо

А далі що?

Меркуціо

Те, що коли б двоє таких розізлилось, то скоро не було б ні одного: бо один одного вбив би. Готов зчепитися з чоловіком за те, що в нього однією волосиною в бороді більше або менше. Готов зчепитися з чоловіком за те, що лузає горіхи, хоч він тим тільки й винен, що в тебе очі карі, як горіх. Чиї б очі, опріч твоїх, вишпигували таку зачіпку? У тебе в голові так повно

зачіпок, як у яйці повно жовтка та білка, а проте бувала вона розбита через зачіпки, мов те яйце. Ти зчеплювався з чоловіком за те, що чхнув серед вулиці, бо розбудив твого пса, що спав собі на сонечку. Хіба ж не ти напався на кравця за те, що той надів новий жупанок перед Великоднем? А на другого за те, що підв'язав нові черевики старими підв'язками? А ще мене навчасш не сваритись!

Бенволіо

Коли б я був такий, як ти, швидкий до зачіпки, я продав би кому хоч моє життя навіки за одну годину з чвертю.

Меркуціо

За одну годину всю скотину?

Бенволіо

Клянусь головою, це йдуть Капулетті.

Меркуціо

Клянусь підошвою, байдуже мені.

Входить Тибальдо з іншими.

Тибальдо

Горніться до мене, бо я говоритиму з ними. Добри-вечір, синьйори! Одно слово з одним із вас.

Меркуціо

Тільки одно слово з одним із нас? Додайте ще що-небудь. Нехай буде слово й удар.

Тибальдо

Ви знайдете мене, синьйоре, на це готовим, аби дали мені оказію.

Меркуціо

Хіба не знайдете okazji, докіль не дадуть?

Тибальдо

Меркуціо, ти граєш в один лад із Ромео.

Меркуціо

Граєш в один лад! Так ми в тебе музики? Коли ми в тебе музики, сподівайся ж почути наше бренькання. Ось тобі мій смик. Ти в мене потанцюєш від нього. До сто чортів, граєш в один лад!

Бенволіо

Серед громадського зійшлися ми майдану.

Або ходім куди у закутніше місце,

Або без колоту про справи говорімо,

Або вже геть зовсім з людських очей зійдімо.

Меркуціо

На те в людей і очі, щоб дивитись.
Ніхто мене не зрушить з місця, ні!

Входить Ромео.

Тибальдо

Гаразд, синьйоре: ось мій чоловік.

Меркуціо

Скоріш мене повісять, ніж твоїм
Він буде чоловіком. Ось іди
Попереду, він піде за тобою:
Забачиш там, що він за чоловік!

Тибальдо

Ромео, як тебе люблю й шаную,
Тому найкращий вираз: ти ледащо!

Ромео

Тибальдо, я тебе любити мушу,
Тим вибачу тобі таке вітання.
Я не ледащо, ні. Бувай здоров!
Як бачу, зовсім ти мене не знаєш.

Тибальдо

Хлоп'я, не викрутишся цим із кривди,
Що ти мені вчинив. Виймай меч!

Ромео

Ніколи я тебе нічим не скривдив
І більш тебе люблю, ніж ти міркуєш,
Не знаючи, за що тебе люблю.
Доволі з тебе, любий Капулетті:
Люблю твоє ім'я, як і своє.

Меркуціо

Безчесна тихість, пакісна покора!
Al a stoccata змиє з нас цей сором.
Тибальдо, мишодаве, гей, за мною!

Тибальдо

Чого тобі від мене треба?

Меркуціо

Добрий котячий королю, нічого, тільки одно життя з
ваших дев'ятох. Твоє приправлю по-своєму зараз, а з вісьмох
інших, дивлячись по тому, які вони до мене будуть, робитиму
бите м'ясо. Виймай же свого меча за вуха з піхви, та боржій: а то
мій буде коло твоїх вух перше, ніж виймеш свого.

Тибальдо

(виймаючи).

Готов до послуг.

Ромео

Любий Меркуціо, сховай свою рапіру.

Меркуціо

А ну, синьйоре, ваше *passado*!

(Б'ються).

Ромео

Бенволіо, виймай, повибиваєм зброю.

Синьйори, сором вам, пробачте кривду!

Меркуціо, Тибальдо! Князь велів

По вулицях в Вероні не буяти...

Тибальдо, стій! Меркуціо!..

Тибальдо ранить Меркуціо й виходить із своїм почтом.

Меркуціо

Ой, рана!

Прокляття вам, обом домам ледачим!

Кінець мені. А він і втік без плати?

Бенволіо

Де рана, де?

Меркуціо

Дряпнув, та буде з мене.

Де ж паж мій? Хлопче, зараз по хірурга!

Виходить паж.

Ромео

Не бійся, друже: рана не може бути велика.

Меркуціо

Ні, не така глибока, як колодязь, ані така широка, як церковні двері, та годиться зробити своє. Одвідай мене завтра, то побачиш, який я буду поважний чоловік. Для цього світу я, далебі, переперчений... Прокляття на обидві ваші родини!.. Щоб оце чоловіка вдряпнуло на смерть не знати що, собака, пацюк, миш, кішка! Оцей хвалько шахрай, падлюка, що б'ється по книзі арифметики!.. І якого чорта вмішався ти між нас? Мене пронизано в тебе під рукою.

Ромео

Я думав якнайкраще.

Меркуціо

Веди мене, Бенволіо, під руки,

А то зомлію. О, прокляття вам,

Зробили з мене страву для хробацтва!
Я взяв своє... Чума обом родинам!

Виходять Меркуцію та Бенволіо.

Ромео

Цей лицар, родич герцога й до того
Мій ширий друг, прийняв смертельну рану
За мене, як сплямив мене Тибальдо, —
Тибальдо, той, що братом став мені.
Джультето, раю мій, твоя краса
Розгартувала сталь в моїй природі.

Вертається Бенволіо.

Бенволіо

Ромео, о, Ромео! Вже нема
Хороброго Меркуцію на світі!
Лицарський дух його за хмари рвався,
Зневаживши зарані нашу землю.

Ромео

Цей чорний день очорнить днів багато:
Він розпочав, вони скінчать почате.

Вертається Тибальдо.

Бенволіо

Дивись, Тибальдо знов буяє по майдану...

Ромео

Веселий, що мого Меркуцію немає.
Вертайся ж, тихосте, до господи назад;
Ти, помсто огняна, покинь свій темний ад!
Веди мене, я твій! Тибальдо, ось "ледащо"
Перед тобою знов. Тепер ти знаєш, за що
Ми будем битися. За тінь сумну того,
Хто дивиться на нас із полету свого.
Він жде тебе, або й мене з тобою.
Здіймімося ж утрюх посмертною юрбою.

Тибальдо

Мізерний хлопче, ти, що з ним братався,
Іди ж до нього!

Ромео

Ось хто це покаже!

Б'ються, Тибальдо падає.

Бенволіо

Ромео, геть відсіль! Тікай боржій!
Міщани піднялись; Тибальдо вбитий.

Не стій, як мур. На смерть негайно герцог
Тебе осудить, як піймають. Геть же!
Втікай!

Ромео

Фортуно, ти смієшся з мене!

Бенволіо

Чого стоїш іще? Тікай, тікай!

Виходить Ромео. Входять міщани з іншими.

Міщани

Де втік той, що Меркуціо убив?..

Куди Тибальдо дівся навіжений?

Бенволіо

Ось він лежить.

Міщани

Синьйоре, підведись!..

Во ім'я герцога іди за нами.

Входять герцог із почтом, Монтеккі, Капулетті;
їх жінки з іншими.

Герцог

Де ті злочинці, що вчинили бучу?

Бенволіо

Пресвітлий герцогє, я всі з'ясує

Обставини нещасні завірюхи.

Це той, що молодий Ромео вбив,

А він убив Меркуціо твого.

С-ра Капулетті

Тибальдо, мій небіж, син мого брата!

О, герцогє! Небоже! О, мій мужу!

Пролита кров коханого Тибальдо.

Пресвітлий герцогє! За нашу кров

Пролий Монтеккі кров. О, мій небоже!

Герцог

Бенволіо, хто розпочав цю бучу?

Бенволіо

Тибальдо, котрого убив Ромео.

Ромео гарно говорив: благав він

Одуматись, бо ні за що сваритись;

Напоминав про ваш високий гнів.

Сумирним голосом те все казав;

Дивився тихо, лагідно впиняв.
Та все те в нівець обернув Тибальдо.
Глухий на мир, завзятий на буяння,
Направив гостру сталь на груди
Меркуцію. А той собі палкий,
Вертає за удар удар, байдужний
В своїй хоробрості про смерть холодну.
Він лівою страшний удар одводить,
А правою Тибальдо смерть несе.
А той назад шле ворогу неситу.
Прибіг до них Ромео з криком: "Стійте!
О, друзі! Друзі, розчепіться! Годі!"
І швидче слова смілою рукою
Одводить у бойців погину зброю.
Як ринувсь він на них, Тибальдо лютий
Під самою рукою в нього влучив
Меркуцію у серце, та й тікати.
А потім до Ромео, що якраз
Кипів самою помстою. Їх бою
Було, як блискавки, мала хвилина.
Бо ще не встиг я і меча добути,
Тибальдо вже лежав, а наш Ромео
Майнув і зник. Історія правдива.
Судить мене, коли що мовив скрива.

С-ра Капулетті

Монтеккі родич він, тим річ свою фальшує;
Оправдує своїх; ніхто в тім не здивує.
В кровавій бучі цій із двадцять душ було,
І з двадцятьох вони убили одного.
Благаю, герцого, по правді розсудити!

Герцог

Тибальдо вбив Меркуцію, його – Ромео.
Кого ж скарати слід нам за пролиту кров?

Монтеккі

Чи має ще мій син за неї одвічати:
Де видано за смерть приятеля карати?
Вина його в тому, що допоміг він праву
Тибальдо покарати.

Герцог

І за таку розправу
Ми оголошуєм банітою його.
Бо мало вам гніву і постраху мого.

За ваші зачіпки, за ваші свари кляті
Приходиться мені кров рідну проливати.
Оце ж накину вам таку важку пеню,
Що знатиме ви гірку печаль мою.
Я буду вам глухий на просьби, виправдання,
Не бачитиму сліз, не чутиму благання.
Ото ж і не просіть. Ромео з міста геть!
Де знайдуть стратенця, там буде йому й смерть.
Візьміть звідсіль тіла і знайте мою власть;
Прощати розбишак – самому розбивать.

Виходять.

СЦЕНА ДРУГА

Світлиця в домі Капулетті.

Входить Джульєтта

Джульєтта

Летіте, коні, огненогі звірі!
Вертайте Феба у його чертоги.
Летіть на захід, ви золотогриві,
Ховайтесь на ніч у хмарні оселі!
Окрий нас, ноче, матінко коханків;
Нехай не бачить ворог, як Ромео
До мене прийде стиха, невидимий.
Священнодійство звершують коханки
При сыйві власної краси. Коли ж
Любов сліпа, то з ніччю влад іде
Ще краще. О, поважна ноче-пані,
Одягнена пристойно в чорні шати!
Прийди, навчаючи, як утеряти
І виграти мені, пішовши в заклад
За два незаплямовані дівоцтва.
Накрий же чорною полою кров,
Що тріпає в щоках, як сокіл той
Самітний, доки дикая любов,
Оговтавшись, вбачатиме в учинку
Любовному єдину чесність чисту.
О, ноче, йди! Ромео, ти вночі
Мій ясний день: прилинь же вкупі з нею.
Бо ти лежатимеш на крилах ночі,
Біліший снігу в ворона на спині.
Приходь, кохана, любя ноче,

З затуленим у темряву чолом!
Оддай мені Ромео, а коли
Умре він, труп його ти покриши
На зіроньки дрібні; то він тобі
Освітить вид небесний так осяйно,
Що світ увесь полюбить ніч одну,
Не буде кланятись палкому сонцю.
О, я купила скарбівню любові,
Та не втішаюсь нею, а сама
Запродалась, – нема і з мене ще
Утіхи. Так загаявся цей день,
Мов перед святом ніч дитинці жвавій,
Що вже новеньку одежину має
І нетерпляче жде її надіти...
Ось мамка з новинками йде до мене.
Хто б ні казав мені що про Ромео,
Його слова небесна красномова.

Входить мамка з верівками.
Ну, мамко, що? Що в тебе? Верівки
Для милого Ромео?

М а м к а
Верівки.

(Кидає їх на долівку).

Д ж у л ь е т т а
О, лишечко! Чого ти ламлеш руки?

М а м к а
Ой, пробі, пробі! Вбито! Вбито! Вбито!

Д ж у л ь е т т а
Чи небо ж так жорстоким бути може?

М а м к а
Не може небо, а Ромео може.
Ромео, о Ромео! Хто б це думав?

Д ж у л ь е т т а
Що ти за демон, що мене так мучиш?
Від цієї муки заревли б у пеклі.
Ромео вбив себе? Скажи лиш "так",
І це слівце мене отруїть гірше,
Аніж отруйний погляд василиска.
Промов його, і я впаду без духу.
Чи вбитий, чи живий? Чи "так", чи "ні"?
Убитий – вимов "так", а жив – то "ні".
Одно слівце, і я жива чи мертва.

М а м к а

Своїми бачила очима рану...
О, господи! Тут на грудині мужній.
Страшений труп, бездушний труп кривавий...
Блідий, мов попіл у крові червоній.
Кров запеклась... Зомліла я, зирнувши.

Д ж у л ь є т т а

О, трісни, серце, ти банкруте вбогий!
Вернись у землю, земле ти мерзенна!
Нехай скінчиться рух! Нехай обох
Несуть нас із Ромео хоронити!

М а м к а

Тибальдо, мій ти друже найдорожчий!
Тибальдоньку, ласкавий, чесний пане!
Чи я ж гадала смерть твою вбачати!

Д ж у л ь є т т а

Що ж це? Сама собі противна буря?
Ромео вбито чи помер Тибальдо?
Мій любий брат і мій супруг коханий?
Труби ж, страшна трубо страшного суду!
Бо хто zostавсь живий, коли цих двох не стало?

М а м к а

Тибальдо вмер, Ромео ж ваш – баніта.
Ромео, що Тибальдо вбив, баніта.

Д ж у л ь є т т а

О, боже! Це рука Ромео кров
Тибальдо пролила?

М а м к а

Так! Так! Його!

Д ж у л ь є т т а

О, серце гадини, заховане в квітках!
О чарівна красо, вертепе крокодила!
Уквітчаний тиран, янголовидний демон!
Голубоперий крук, ягня хижововкасте!
Гидотна суть у божеській подобі!
Пекельний праведник, шановний злодій!..
Природо, що тобі у тартарі робити,
Коли ти злющого диявола вселила
У смертному раю незрівняної вроди?
Чи видано коли таку мерзенну книгу
І так прикрашену? І як же це єхидство
Огидливе живе в таких палатах пишних?

М а м к а

Нема в мужчин ні чесности, ні віри,
Ні правди, ні добра; усі підступні
Перевертні, облесники ледачі.
Де мій слуга? Дай трохи aqua vitae.
Від цих турбот, від горя та плачу
Я зстарілась. Побий Ромео сором!

Д ж у л ь е т т а

Щоб твій язик опух за це погане слово!
Чи то ж для сорому створив господь Ромео?
Ні, на його чолі стидався б сором сісти.
Бо це престол, де честь сидить в короні,
Владичиця землі, цариця всіх народів.
О, не по-людськи я кляла його, ганьбила!

М а м к а

Як можна вам хвалити душогубця,
Що брата вашого зігнав із світу?

Д ж у л ь е т т а

Як я могла б гнівним картати словом,
Кого моїм супругом звати мушу?
О, бідний пане мій, хто ж вступиться за тебе,
Коли і я тебе зневажила так тяжко?
За що, ледачий, ти, за що убив ти брата?
Бо той ледачий брат хотів тебе убити.
Вернітєся в свою криницю марні сльози!
Ви мусите платити свою данину тузі,
Та помилившись, виплачуєш щастю.
Жив, жив Ромео мій! Не вбив його Тибальдо.
А вбитий той тому, що кинувсь на Ромео.
Ясніє сонечко: чого ж мені тужити?
Я чула гірше щось, ніж смерть Тибальдо-брата.
Хотіла б я забути, що так мене вразило,
Та тяжко налягло воно мені на серце,
Мов окаянному страшенний гріх на душу.
"Тибальдо вмер, Ромео ж ваш баніта",
Баніта, слово це, одно слівце "баніта",
Про мене вбило тих Тибальдів десять тисяч.
Доволі і в тому біди, що брата вбито.
Нехай би вже й кінець. Коли ж біда не любить
До нас ходить сама, коли їй треба інших
Лихих пригод і бід тягти з собою низку!
За вістю, що Тибальдо вмер, сказати краще:
Що вбито і отця чи матір, чи й обох,
Щоб нам жалю й плачу доволі наробити.

Ні, за новинкою про смерть Тибальдо, зараз
"Ромео твій баніт"! Сказавши ці слова,
Убито і отця, і матір, і всіх нас,
Ромео і Тибальдо, і Джульету – всіх!
Ромео мій баніт! Немає в цих словах
Ні міри, ні кінця, ні краю, ні грядиці:
В них смерть, безкрая смерть, на горі невимовне.
Де, мамко, мій отець? Де, мамко, моя мати?

М а м к а

Тепер вони в сльозах голосять над Тибальдо.
Чи хочете до них? Япроведу туди вас.

Д ж у л ь е т т а

Нехай вони йому обмиють слізьми рани.
У них і висохнуть, а я до віку буду
Оплакувати мою разлуку із Ромео.
Візьми ці верівки... О, горенько вам, бідним!
О, горенько мені! Ромео наш – баніта.
Він з вас зробив великий шлях до мене,
Та я умру сама, діваючи вдовою.
Іди, я хочу спати, великим сном заснути:
Замість Ромео смерть до серця пригорнути.

М а м к а

Ідьте, утіштеся. Я знаю, де Ромео.
Біжу, знайду його, нехай розважить вас.
Чи чуєте? Знайду; цю ніч він буде з вами!
До сховища його ходи одна мінута.

Д ж у л ь е т т а

О, вишукай! Оддай цей перстін з бирюзою,
Проси його прийти проститися зо мною.
Виходять.

СЦЕНА ТРЕТЯ

Келія отця Лоренцо

Входять отець Лоренцо та Ромео.

О. Лоренцо

Та ну бо вже, страшний ти чоловіче!
В твій дух сумний вгніздилася печаль,
А халепа з тобою й одружилась.

Ромео

Що чути там? Який дав присуд герцог?
Яке мені готується ще горе
Незвідане?

О. Лоренцо

О, любий сину, ти
Давно живеш в такій сумній громаді.
Тобі я присуд герцога приніс.

Ромео

Що ж він, коли не смерть, міг присудити?

О. Лоренцо

Із уст у нього кара легша вийшла.
Не смерть – життя, та тільки не в Вероні.

Ромео

Баніція! О, ні, скажи, що смерть!
Це гірше смерті. О, лиш не кажи:
Баніція!

О. Лоренцо

Вигнанець із Верони,
Ти маєш світ увесь перед собою.

Ромео

Нема його ніде, опріч Верони.
Чистилище там, вічна мука, пекло.
Баніта тут – баніта в цілм світі.
Чи це не те, що смерть? Каж мені,
Баніція не смерть? Це все одно,
Що голову відтяти золотою
Сокирою на ганьбу та наругу.

О. Лоренцо

О, смертний гріх! Яка страшна невдячність!
Твою вину карає право смертю,
А герцог наш відсунув право геть
І чорне слово “смерть” зробив вигнанням.
Велика ласка це, і ти не бачиш.

Ромео

Тортюра, а не ласка. Небо тут,
Де є Джульетта. З нею кожен кіт
І пес, і миш малесенька, і кожна
Нікчемна тварь живе на небі тут,
І може на її красу дивитись;
Ромео – ні! Та більш має волі,
Поваги, приступу, ніж той Ромео,
І м'ясникова муха, бо вона
На сніжнобілу рученьку Джульетти

Сідає, з усточок її безсмертне
Ссе і смакує щастя, — , за гріх
Вважаючи свій власний поцілунок.
Ромео ж цього -- ні! бо -- він вигнанець.
Все можна мусі, а йому -- нічого...
Чи вже ж немає в тебе чи отрути
Чи гострого ножа, ще якої
Страшної смерті, щоб згубить мене,
А тільки це "баніція"? Проклята
Баніція! Мій отче, слово це
Страшне у пеклі грішники ревуть!
О, де ж у тебе серце, отче мій?
Ти ж сповідник, ти розрішитель наш
І мій найближчий друг, ти роздавив
Мене одним цим словом... Га, баніта!

О. Лоренцо

Ти одурів з кохання. Хоч словечко
Коротке вислухай же. Слухай-бо.

Ромео

О, знаю. Про баніцію ти знову.

О. Лоренцо

Я дам тобі знаряддя проти неї,
Гіркої долі молоко солодке,
Що зветься мудрістю. Вона тебе
В баніції розважить.

Ромео

Знов за те ж!
На шибеницю ту преславу мудрість,
Коли вона Джульєтти не сотворить,
Не пересадить міста, не примусить
До відклику Ескала, то й мовчи
Про неї, бо вона мені ні нащо.

О. Лоренцо

В безумного нема ушей, як бачу.

Ромео

Бо у розумного нема очей.

О. Лоренцо

Дай про твою біду поговорити.

Ромео

Шкода, шкода, бо ти не чуєш серцем.
Коли б ти молодий був, так як я,
Коли б ти так, як я, кохав Джульєтту,

І вбив Тибальдо, зараз повінчавшись,
І чув, як я, і вигнан був, як я. --
Тоді б ти міг по правді говорити,
Волосся рвати, битися об землю,
Як я тепер, і прагнути могили...

Знадвору хтось стукає.

О. Лоренцо

Вставай, щось стукає. Устань, Ромео!

Ромео

Ховатись? Ні! хіба мої зідхання
Туманом навкруги мене окривають.

Знов стукає.

О. Лоренцо

Чи чуєш? Стукає. Хто там? Устань!
Тебе ухоплять... Підведись, вставай! *(Стукає)*.
Сховайся у студію. Знов... Божа воля!
Яке безумство! Та іду вже, йду!
Хто там так грюкає? Хто ти? Чого?

Мамка

(за дверима).

Пустіть, то й знатиме, хто й чого.
Я від Джульєтти.

О. Лоренцо

О, тоді вітаєм!

Входить мамка.

Мамка

О, отченьку святий! Скажіть мені!
Де муж моєї синьйорини, де?

О. Лоренцо

Ось на землі, од сліз п'яний, безумний.

Мамка

Отак і синьйорина, так!

О. Лоренцо

Нещасна
Симпатія! Їх горе порівняло.

Мамка

Отак лежить: то хлипає, то плаче,
То плаче, а то хлипає весь час.
Устаньте! Встаньте, якщо ви мужчина!

Задля Джульєтти, задля неї встаньте!
Чого в таку вдаватися вам тугу?

Ромео

Це мамка?

Мамка

Смерть всьому кінець, синьйоре.

Ромео

Ти щось таке казала про Джульєтту?
Що з нею? Чи вона мене не має
За дикого розбійника, що я
Первоцвіт щастя нашого заплямив
Трохи не власною її же кров'ю?
І де вона? І як вона? І що
Говорить потайна моя супруга
Про нашу потайну любов нещасну?

Мамка

О, ні! Вона нічого не говорить,
А тільки плаче, плаче, а там знов
На ліжко падає, а там встає
Та зве Тибальдо та Ромео, -- кличе
І знову упаде...

Ромео

Мов це ім'я
Із смертоносної гармати стрелить
І вб'є її, так, як рука проклята
Убила її родича. Скажи,
Мій отче, о, скажи, в якій поганій
Частині тіла людського воно
Ім'я те криється? Скажи мені,
Щоб я розруйнував його криівку!

(Виймає свого меча).

О. Лоренцо

Спини свою шаленочинну руку!
Чи ти людина? Образ твій говорить,
Що ти не звір. Ти ллєш жіночі сльози,
А вчинками ти фурія безтямна.
О, неподобна жінко в чоловічій
Подобі! Ти мене дивуєш вельми.
Клянуся нашим орденом святим,
Я думав більше мужности в тобі.
Невже ж, Тибальдо вбивши, ти ще хочеш
В ненадлій лютості й себе убити,

А разом з тим убити і жону,
Що тільки і живе одним тобою?
Чи вдовольниш ти тим свою злѣбу?
Чого клинеш свій рід і землю й небо?
Адже ж вони стрічаються всі троє
В тобі, а ти їх нехтуєш всі разом.
Гай, гай! Соромиш образ і любов
І розум свій. Ти -- мов скупий лихвар,
Що має повню у всьому, та все
Так обертає, внівець, що ні чому --
Ні образу своєму, ні любові,
Ні розуму не віддає пошани.
Величний в тебе вид, але восковий,
Далекий од достоїнства мужчини.
Твоя свята любов -- кривоприсяга.
Вона вбиває ту, котрій ти клявся.
Твій розум -- орнамент краси й любові,
Став їм обом проводирем сліпим.
Він, як у воїна в ладунці порох,
Що загорівся раптом і не в час
Од власної безтямности твоєї:
Чим борониться мав, тим і скалічивсь.
Отямся, друже, встань! Твоя Джульєтта
Задля котрої ти хотів умерти,
Вона жива! Щасливий ти на світі:
Тебе хотів Тибальдо вбить, а ти
Убив Тибальдо сам. Чи це ж не щастя!
Тобі грозила кара, а за тебе,
Мов друг який, озвалось право, тільки
Веліло геть зійти. Щасливий ти;
Благословення сяє над тобою,
І щастя всі дари тобі несе,
А ти, немов дівчатко примхувате,
Ще й супишся проти любові й долі.
Гледи: сумний кінець таких чекає...
Іди ж до любої своєї, як була
Умова в вас; розваж її у смутку.
Та бережись, не гайся аж до ранку:
Тоді до Мантуї вже не проїдеш.
Там житимеш, аж докіль час наспіє,
Що виявим ваш шлюб, своїх підмовим,
Як ласку герцога тобі вернути
І викличем тебе в сто тисяч раз
Щасливішого проти того жалю,
З яким од нас ти на вигнання йдеш.

Ти, мамко, йди попереду. Синьйору
Вітай од мене, і нехай вона
Накаже в домі всім лягати спати.
Тяжка печаль поможе їй до цього.
Ромео ж прийде зараз за тобою.

М а м к а

О, господи! Стояла б я всю ніч
Та слухала такі хороші речі.
О, вчення – світ! Я синьйорині зараз
Скажу, що ви до неї вже йдете.

Р о м е о

Скажи, нехай готується мене
Корити.

М а м к а

О! Ще перстінь цей, синьйоре,
Вона веліла вам оддати, ось!
Не гайтеся ж, бо робиться нерано
(*Виходить*).

Р о м е о

О, як же це впокоїло мене!

О . Л о р е н ц о

Іди, добраніч! Тільки знай: в тому
Судьба твоя, чи вдосвіта ще вийдеш,
Чи вранці звідсіля, переодягшись.
Живи у Мантуї. Твого слугу
Знайду, і він звіщатиме тебе
Від часу до часу звідсіль про все.
Дай руку і прощай. Темніє вже.
Виходять.

СЦЕНА ЧЕТВЕРТА

Світлиця в домі Капулетті.

Входять Капулетті, синьйора Капулетті й Парис.

Капулетті

Так речі склалися, синьйоре мій,
Що ми дочки не мали часу вмовить.
Вона любила родича свого
Тибальдо ніжно, й я любив його.
Що ж? Родимось на те ми, щоб умерти.

Нерано вже: вона до нас не зійде.
Та правда, що я й сам, коли б не ви,
З годину вже уклався б на спочивок.

П а р и с

Пора печали не для залицання.
Добраніч. Синьйорині мій уклін.

С - р а Капулетті

Спасибі. Я довідаюся завтра
Раненько, що вона про це нам скаже.
Цю ніч вона замкнулась із журбою.

Капулетті

Коханий мій Парисе, сміло вам
Ручуся за любов дочки. Вона
У всім моїй покірна буде волі.
Це певна річ. Ти, жінко, йди до неї,
Закіль ще не лягла, та й об'яви.
Що нині граф Парис її засватав;
Звели у середу -- гляди ж мені...
Стій! Що бо в нас сьогодні?

П а р и с

Понеділок
Сьогодні в нас, синьйоре.

Капулетті

Понеділок?
Ха! Ха! То в середу зашвидко буде.
Нехай в четвер. Це скажеш їй: в четвер
Вона вінчатиметься з любим графом.
Ви будете готові? По душі вам
Цей поспіх? Ну, не бучно буде в нас.
Один чи два приятелі. Бо, бачте,
Тибальдо вбито так недавно ще,
То скажуть, ми байдужливі про нього,
Коли весілля правимо гучне.
Тим буде в нас п'ять-шість приятелів,
Та й годі. Ну, що скажете? В четвер?

П а р и с

Я б рад, щоб той четвер сьогодні був,
Синьйоре.

Капулетті

Ну, то й добре, у четвер.
Йди ж ти до Джульєтти й доки ляжеш,
Намов її та приготов до шлюбу.

Прощайте, любий графе. Гей! А дайте
Мені в кімнату світла! Вже так пізно,
Що скоро буде й рано. На добраніч.
Виходять.

СЦЕНА П'ЯТА

Кімната Джульєтти.

Входять Ромео та Джульєтта.

Джульєтта

Ти йдеш уже? Ще день не скоро буде.
Це соловей, не жайворонок, ні,
Сполохав ухо сторожке твоє.
Співає він на яблуні вночі,
Вір, серденько, мені: це соловейко.

Ромео

Це жайворонок, вісник ранку,
Не соловей. Дивись, моя кохана,
Завидливі вже смуги де-не-де
Облямували хмарки там, на сході.
Нічні свічки вже в небі догоріли,
І жвавий день спинається на пальці
Зверх туманистої вершини гір.
Коли втечу – життя, зостанусь – смерть.

Джульєтта

Це метеор, що сонце посилає
Замість світоча тобі вночі,
Коли до Мантуї ти будеш їхать.
Побудь ще трошки: рано ще втікати.

Ромео

Нехай мене піймають і скарають,
Я рад твою вволити волю, серце.
Так, сірий світ, це ще не очі ранку:
Це Цинтія одблискує дугою.
Не жайворонок це, що так дзвенить
Під небом десь у нас над головами.
Любіш мені зостатись, ніж іти.
Являйся ж, смерте! Так Джульєтта хоче.
Поговорімо, серденько, – ще рано.

Джульєтта

Вже дніє, дніє! О, втікай звідсіль!
Цей жайворонок так співає дико,

Фальшивить, ріже вухо... о, противний!
Що жайворонок піснею чарує,
Неправда це: він розлучає нас.
Що жайворонок взяв у жаби очі –
Нехай би взяв і голос, щоб обох нас
Вжахнути і нарізно розігнати.
О, йди ж, іди! Бо дніє більше й більше!

Ромео

Ти кажеш, серце, дніє більш та більш?
Ні, меркне більш та більше наше щастя.

Входить мамка.

Мамка

До вас!

Джультетта

Що, мамко?

Мамка

Мати йдуть до вас.
Розвиднилось; остережіться, годі.

(Виходить).

Джультетта

Вікно, впускай же день і випускай життя!

Ромео

Ще поцілуймось, і я спущусь. Прощай!
(Ромео спускається).

Джультетта

Моя любов, пане, мужу, друже,
Щодня і щогодини сповіщай,
Бо і в одній мінуті днів багато.
Отак лічивши, я старезна буду,
Закіль побачу ще мого Ромео.

Ромео

Прощай! Нагоди я не пропущу,
Щоб привітати, серденько, тебе.

Джультетта

Ти думаєш, побачимося ми?

Ромео

О, певен я, і смуток наш колись
Обернеться в солодке щебетання.

Джульєтта

Моя ж душа недобре щось віщує...
Як ти оце стоїш так низько долі,
Мені здається, наче ти в могилі.
Чи це мені здається, чи ти зблід?

Ромео

Вір, серденько, і ти бліда страшенно.
Суха печаль п'є нашу кров... Прощай!
(Виходить).

Джульєтта

О, доле, доле! Кажуть всі, що ти химерна,
Коли ж химерна, то що діятимеш ти
Із тим, хто славиться статочністю міцною?
Бувай же, доле, ти химерна, бо тоді,
Надіюсь, ти його держатимеш недовго
І знов до мене вернеш...

С-ра Капулетті

(під дверима).

Що ти, доню? Встала?

Джульєтта

Хто кличе там мене? Невже то мати?
Ще не лягала, чи так рано встала?
Чого б це їй прийти в таку годину?

Входить синьйора Капулетті.

С-ра Капулетті

А що, Джульєтто?

Джульєтта

Я недужа, мамо.

С-ра Капулетті

Все плачеш, згадуєш про смерть кузена?
Плачем не вимієш його з могили,
А виміла б, – душі йому не вернеш.
Ну, годі плакати. До міри плач –
То щирість, а без міри – то нерозум.

Джульєтта

Дарма, нехай свою оплачу втрату.

С-ра Капулетті

Це тільки ти свою утрату чуєш,
А той, кого оплакуєш, не чує.

Джульєтта

І, чуючи свою тяжку втрату,
Оплакувати друга буду вічно.

С-ра Капулетті

Ні, дочко, ти оплакуєш не друга:
Ти плачеш, що живим зоставсь ледачий,
Убивши друга.

Джульєтта

Хто ледачий, мамо?

С-ра Капулетті

Ледачий? Хто ж? Ромео.

Джульєтта

Ні, між ним
І між ледачим на сто миль дороги.
Прости йому господь, як я простила.
Хоч більш усіх мене він запечалив.

С-ра Капулетті

Тим, що живе на світі той убійник.

Джульєтта

Ні, тим, що він від рук моїх далеко.
О, якби я одна над ним помстилась!

С-ра Капулетті

Не бійся, помсту ми йому обмислим.
Не плач же. Я до Мантуї, туди,
Де той втікач живе, до одного
Пошлю, що дасть йому дання і швидко
Спровадить він Ромео до Тибальдо.
Тоді, я певна, й ти задовольнишся.

Джульєтта

Так, я задовольнюсь, коли побачу
Ромео... мертвим... стало серце в мене.
Як любого свого втерjala друга.
Коли ви, мамо, знайдете кого,
Щоб дав дання, я зілля приготую.
Нехай Ромео вип'є та й спочине.
О, як я мучусь, чуючи про нього,
Але не бачити його самого,
Щоб за любов до родича помститись
На тілі ворога, що вбив його!

С-ра Капулетті

Аби отрута, я знайду такого...
Тепер скажу веселе щось тобі.

Дж у л ь є т т а

Веселе ліками було б тепер.

Що ж там таке? Кажіть, благаю вас.

С - р а Капулетті

Ти маєш доброго отця, дитино:

Він визволить тебе з твоєї туги

Бо вигдав тобі велику втіху,

Що ти й не думала й не сподівалась.

Дж у л ь є т т а

О, якби так! Що ж це за втіха буде?

С - р а Капулетті

Ах, дочко! У четвер оце зарані

Парис тебе заміжжям ущасливить.

Звінчається в Петра святого в церкві.

Дж у л ь є т т а

Клянусь Петром і церквою святою,

Заміжжям він мене не ущасливить!

Дивуюсь, що за поспіх вам! Вінчатись,

Докіль ще він не залицявся до мене!

Ласкаво дякую, скажіть отцеві --

Добродієві, що не хочу я

Ще заміж, а коли б уже скотіла,

Клянусь, скоріш Ромео, ніж Парису

Я віддалась би.

С - р а Капулетті

От весела звістка!

Отець іде. Скажи йому сама.

Побачиш, як він прийме це від тебе.

Входять Капулетті й мамка.

Капулетті

Як сонце сяде, зроситься земля.

Як сіло ж сонце нашого небожа,

В мойй господі дощ іде з очей.

Ге, що це, дочко -- ринва? Все в сльозах?

Злива? У такім маленькім тілі

У тебе вкупі й барка, й море, й вітер.

Бо в тебе в очах так, неначе в морі,

Прилив і одлив сліз, а барка -- тіло,

Що плаває у воді солоній, вітер, --

Зітхання це твої, що борючись

Із слізьми ревними, а сльози з ними,

Зруйнують і потоплять хирне тіло,
Коли не вщухне зараз хуртовина.
Що, жінко? Зна вона вже нашу волю?

С-ра Капулетті

Та знає, тільки дякує, не хоче.
Щоб ти, дурна, із гробом повінчалась!

Капулетті

Ге, стій лиш, стій, спитайся перше в мене.
Не хоче? Дякує? І не гордиться
Нікчемниця, що ми знайшли такого
Йй жениха вельможного? Невже?

Джультта

Ні, не горджусь, я дякую за ласку.
Ненавидним бо нічого гордиться;
Та й за ненавидне я вдячна вам,
Коли добро хотіли ним зробити.

Капулетті

Оце так логіка! Що це таке?
Гордиться... дякую... не дякую...
Ні, не горджусь... Шановна Синьйорино,
Не дячесь дяками і не гордуйте
Погордами, а тільки приберіть
У шори примхи ваші, щоб іти
До церкви; а то вас я й на налигач...
А, блідолиця немоче, паскудо!
Повіс!..

С-ра Капулетті

Годі! Чи ти збожеволів?

Джультта

Татусю, я прошу вас на колінах,
Дозвольте хоч одно промовить слово.

Капулетті

Геть к бісу, потаскушко! Неслухняна
Бешкетнице! Кажу тобі: до церкви!
А то до віку не дивись на мене.
Мовчи мені! Ні слова не відказуй!
Бо руки в мене вже сверблять... О, жінко!
Ми думали, що бог нас покарав,
Не давши більш дітей, як цю одну.
Тепер я бачу, що й одної досить.
Це бог на нас послав тяжке прокляття.
Геть, ледащице, пріч!

М а м к а

Благослови

Її господь! Синьйоре, не годиться...

К а п у л е т т і

А ти чого, розумнице? Мовчати!

Порадниця! Іди до свих своїх!

М а м к а

Я злого не кажу...

К а п у л е т т і

То й геть звідсиль!

М а м к а

І слова не промовити?

К а п у л е т т і

Мовчати!

Іди свій розум покажи кумі

За чаркою, а нам його не треба.

С - р а К а п у л е т т і

Ти вельми вже гарячий.

К а п у л е т т і

Боже мій!

Та я з ума зійду! День, ніч, година,

Негода, праця, гра, сам, із гістьми,

Все, все одна була турбота в мене,

Щоб одружить її. Тепер обмислив

Її вельможним графом-женихом,

Багатим, родовитим, молодим,

Вродливим, вихованим добре, сутим,

Як то мовляють, у звичаях добрих,

З пропорціями в тілі і в умі –

Чого б хотіти ще? Ні, ця дурепа,

Скиглява лялька знехтувала щастям,

Пищить: "Не хочу заміж"... "Не люблю"...

"Ще молода"... "Прошу мене простити".

Коли не хочеш заміж, ось як я

Тебе прощу: пасись собі, де знаєш!

Не будеш ти зо мною жити вкупі.

Подумай, розсуди. Я не шуткую.

Четвер не за горами. Положи

На серце руку і зміркуй собі:

Коли моя ти, я тебе віддам

За кого хочу, а як ні – мандруй,
Проси, вмирай із голоду, як знаєш.
Бо – от моя душа – зречусь тебе,
І що моє, твоїм ввік не буде.
Зміркуй собі. Я клятви не зламаю.

(Виходить).

Д ж у л ь е т т а

Невже немає жалости на хмарах,
Щоб прозирнуть до дна моєї муки?
О, матінко! Не відпихай мене!
На місяць, хоч на тиждень відложи
Цей силуваний шлюб, або ж стели
Постіль мені в каплиці край Тибальдо.

С - р а Капулетті

І не кажи! Ні слова не промовлю.
Роби як хоч. З тобою ми чужі.

(Виходить).

Д ж у л ь е т т а

О, боже! Мамко, як цього позбутись?
Супруг мій на землі, а присяга на небі.
Як присягу мені вернути з неба,
Докіль її мій муж не верне сам,
Покинувши цей світ? Розваж мене,
Порадь мене. Ой, лелечко! Ой, леле!
Як небу на таку ніжну істоту
Такий страшений іспит посилати!
Що скажеш, мамко? Може маєш ти
Одради, радости яке словечко?

М а м к а

По правді, ось яке. Ромео ваш
Вигнанець. Заложити світ увесь,
Нізащо не насмілиться він зроду
Вернутися, щоб вимагати вас.
Коли ж вернувся б, то хіба б украв.
Оце ж, коли вже склалися так речі,
Я думаю, вінчатись би вам з графом.
Персона! Перед ним Ромео – віхоть.
В орла нема очей таких зелених,
Таких ярих та гарних, як в Париса.
Будь проклята моя душа, синьйоро,
Коли я од душі не раджу вам –

Ви в цім заміжжі будете щасливі.
Це краще першого, а хоч і ні,
То перше вмерло, – все одно що вмерло.
А з мертвого – яка вже там користь!

Д жу л ь е т т а

І це говориш ти мені від серця?

М а м к а

І від душі, будь прокляті обоє!

Д жу л ь е т т а

Амінь.

М а м к а

Що?

Д жу л ь е т т а

Ти розважила мене
На диво. Иди собі. Скажи матусі,
Що, прогнівивши батька, я іду
До келії отця Лоренцо зараз
Прийняти в сповіді за це покаянство.

М а м к а

О, я скажу! Оце розумне діло!

(Виходить).

Д жу л ь е т т а

О, бабо ти проклята! Злющий чорте!
Котрий же гріх твій гидший: чи хотіти,
Щоб я зламала віру, чи ганьбити
Мого Ромео тим же язиком,
Що вихваляла ним його під небо
Багато тисяч раз? Іди ж собі,
Пораднице. Однині тайна серця
Мого тобі замкнена. Ще піду
Шукати ліків у ченця святого.
А не знайду, то маю силу вмерти.

(Виходить).

АКТ ЧЕТВЕРТИЙ

СЦЕНА ПЕРША

Келія отця Лоренцо.

Входять отець Лоренцо та Парис.

О. Лоренцо

В четвер, синьйоре? Ні, це вельми скоро.

Парис

Бо так бажає тесть мій, Капулетті,
А я його не буду зупиняти.

О. Лоренцо

Що скаже синьйорина, невідомо.
А шлях кривий мені не до вподоби.

Парис

Без міри плач по мертвому Тибальдо
Нам не дає поговорити з нею.
В оселі сліз Венера не сміється.
Тому отець її боїться вельми,
Щоб надто вже вона не побивалась,
І, як розумний чоловік, він хоче
Відбути шлюб дочки як-найскоріше,
Щоб зупинити повідь сліз весняну.
Журба, що шарпає самотню душу,
Розсіється у бесіді веселій.
Тепер ви знаєте причину спіху.

О. Лоренцо

А, може, є причини й почекати,
Синьйоре... Ось іде і синьйорина.

Входить Джульєтта.

Парис

Вітаю синьйорину, як жону!

Дж у л ь е т т а
Вже й як жону? Я ще не повінчалась.

П а р и с
Четвер, як бачиться, не за горами.

Дж у л ь е т т а
Що мусить бути, те і буде.

О. Л о р е н ц о
Правда.

П а р и с
Це ви прийшли до сповіди святої?

Дж у л ь е т т а
Хіба ж у вас я буду сповідатись?

П а р и с
Не потаїть, що любите мене.

Дж у л ь е т т а
Ні, я не потаю, що я люблю.

П а р и с
Це знак, що справді любите мене!

Дж у л ь е т т а
Коли б любила, краще поза очі
Сказати, ніж у вічі вам самим.

П а р и с
Бідненька, як змарніла ти від сліз!

Дж у л ь е т т а
Змарніти нічому, бо в мене мало
Було краси, щоб ще змивать сльозамй.

П а р и с
Ще більше сліз ти шкодиш їй словами.

Дж у л ь е т т а
Де правда, шкоди там нема, синьйоре.
І правду цю собі кажу я в очі.

П а р и с
Мої вони, і ти їм шкоду робиш.

Дж у л ь е т т а
Чиї – не знаю; я в собі не власна.
Чи маєте ви час, святий мій отче,
Чи, може, я прийду після вечірні?

О. Л о р е н ц о
Я маю час, моя смутненька дочко.
Синьйоре, ми зостанемось самі.

П а р и с

Не буду вам в святій мішати справі.
Джультето, у четвер збуджу вас рано.
Я йду. Прийміть безгрішний поцілунок.
(Цілує і виходить).

Д ж у л ь е т т а

О, двері, двері!...А замкнувши двері,
Оплачемо надію і рятунку.

О . Л о р е н ц о

Джультетто, знаю вже твою скорботу.
Вона мій розум внівець обертає.
В четвер оце, і то вже без рятунку,
Ти мусиш повінчатися з Парисом.

Д ж у л ь е т т а

Мовчи про те, що знаєш, любий отче, –
Скажи, як нам нещастю запобігти.
Коли ж твій розум нам не допоможе,
Назви мою одвагу мудрим ділом:
Я цим ножем допоможу недолі.
Господь злучив моє й Ромео серце,
Ти руки нам зв'язав, святий мій отче.
Закіль же ця рука підпише зраду,
А щире серце іншому оддається,
Я вб'ю їх заразом обох невірних.
То ти, як досвідом заможний старець,
Порадь мене тепер, або дивися:
Між мною і моїм великим горем
Я посередником візьму кинджала;
Нехай розсудить нас, коли ні старість,
Ні мудрість честь мою не боронили.
Не говори багато. Жду я смерті,
Коли мені не знайдеш ти рятунку.

О . Л о р е н ц о

Стій, дочко! Вишукав якусь надію.
Розпачливий подам тобі я спосіб,
Бо ти в розпуці і рятунку просиш.
Щоб не вінчатися тобі з Парисом,
Готова смерть собі ти заподіять:
То краще вдій таке, що буде схоже
На смерть; щоб сорому тобі позбутись,
Для цього ти із смертю накладала,
То, може, зважишся й на інші ліки.

Джульєтта

О, провели мені стрибнути з башти.
Аби мені з Парисом не вінчатся;
Звели ходить розбійними шляхами,
Або повзти в печеру між гадюки;
Прикуй мене серед ведмедів диких,
Або упхни мене у склеп мертвецький,
Закиданий стукачими кістками,
Та куксами, та мертвоголовами;
Або звели лягти з мерцем у ямі
І вкритися одним з ним простирадлом.
Що я тремтіла, слухаючи тільки,
Тепер зроблю без остраху й вагання,
Аби не сплямитись перед Ромео.

О. Лоренцо

Так слухай же. Іди додому; будь
Весела, тиха, згоджуйся вінчатись.
Це завтра середа у нас. Отже завтра
Гляди, щоб ти одна лягала спати.
Нехай не спить в кімнаті в тебе мамка.
Візьми цю пляшечку і, лігши в ліжко,
Ти вип'єш рідину усю до краплі.
І зараз же по тілу піде холод
І летаргічна млявість, і почезне
Тепло й дихання; все в тобі зомліє,
І кожна тіла часть, втерявши м'якість,
Заклякне зовсім так, неначе мертва.
У тій подобі пристрашної смерті
Ти пролежиш аж сорок дві години,
Прокинешся ж здорова і весела.
Ото ж як прийде твій жених уранці
Тебе будить, ти будеш наче мертва.
Тоді (як звичай цей у нас ведеться)
Тебе в убранні пишному на марах
Одкрито принесуть в цей склеп старинний,
Де Капулетті здавна спочивають.
Тимчасом, докіль ти ізнов проснешся,
Ромео знатиме що ми вчинили,
І зараз прилетить. І ми обидва
Чекатимем, аж докіль ти проснешся.
Тієї ж ночі одвезе тебе
Ромео в Мантую і цим-то робом

Тебе звільнить од сорому тяжкого,
Аби ти, з необачності чи страху
Жіночого, не схибила в цім ділі.

Джульєтта

Дай, дай, моллю! Не говори про страх.

О. Лоренцо

Візьми ж. Кріпись! Іди. Бувай щаслива
В твоїй одвазі. Я пошлю ченця
У Мантую з листом до твого пана.

Джульєтта

Любовє! Сили дай мені, дай сили, –
І я спасусь! Прощай, мій любий отче.

Виходять.

СЦЕНА ДРУГА

Світлиця в домі Капулетті.

Входять Капулетті, синьйора Капулетті, мамка і
слуги.

Капулетті

Заклич отут написаних гостей.

Виходить слуга.

Ти кухарів найми десятків зо два.

Другий слуга

Ледачих не найму, синьйоре, бо придивлюсь, чи
лизатимуть пучки.

Капулетті

Що ж із цього, що придивишся?

Другий слуга

Ге, ге, синьйоре! То в мене ледачий кухар, що не лиже
пучок.

Капулетті

Іди вже, йди.

Про цей случай не все ще в нас готове.

Пішла Джульєтта до отця Лоренцо?

Мамка

Авже ж пішла.

Капулетті

Він, може, напутить
Оту сороку вперту, своєвільну.
Входить Джульєтта.

Мамка

Дивись, яка по сповіді весела!

Капулетті

Ну, що, свавільнице? Де ти була?

Джульєтта

Там де накинута мені покуту,
Що не корилась я перед вами
І вашими веліннями. Святий
Лоренцо наказав мені до ніг
Упасти вам, благаючи простити.
Благаю ж вас, простіте і пробачте,
Однині буду у всьому слухняна.

Капулетті

Послать до графа, щоб він знав про це.
Я хочу завтра рано все скінчити.

Джульєтта

Я стріла графа у отця Лоренцо
І про любов свою йому сказала,
Не перейшовши меж учтивого звичаю.

Капулетті

Я рад цьому. Це добре. Встань же, встань.
Так і повинно бути. Ще сьогодні
Я хочу з графом бачитись. Ідїть же
Та позовіть його. А той старий
Чернець свята людина і шановна.
У місті всі завдячені йому.

Джульєтта

Ходімо, мамко, у мою кімнату:
Поможеш вибрати мені убрання.
Яке тобі на завтра кращим здасться.

С-ра Капулетті

Нам нічого до четверга хапатись.

Капулетті

Іди, йди, мамко: ми до церкви й завтра...

С - ра Капулетті

Та трудно ж нам увесь припас купити:
Вже скоро й ніч.

Капулетті

Ось я метнусь усюди,
То буде все гаразд. Спустись на мене.
Іди та поможи дочці зрядитись.
Не спатиму всю ніч. Зостав мене:
Я буду господинею сьогодні.
Гей, хто там? Розійшлись усі. Дарма,
Піду вже сам та сповіщу Париса,
Щоб лагодивсь на завтра. Дивно серце
Моє повеселішало, коли
Дівча отямилося вередливе.

(Виходить).

СЦЕНА ТРЕТЯ

Кімната Джульетти.

Входять Джульетта та мамка.

Джульетта

Так, це убрання краще. Тільки, мамко
Кохана, ти мене цю ніч зостав
Саму. Я мушу добре помолитись,
Щоб небеса до мене осміхнулись,
Бо знаєш добре, чим я завинила.

Входить синьйора Капулетті.

С - ра Капулетті

Клопочешся? А може допомогти?

Джульетта

Ні, мамо! В нас уже готове все
Про церемонію на завтра. Тільки
Дозвольте тут самій мені зостатись,
А мамка цю ніч вам нехай допоможе.
Бо знаю, в вас тепер роботи повно
Про спішний цей випадок.

С - ра Капулетті.

Ну, добраніч!
Лягай та відпочинь. Тобі це треба.

Дж у л ь е т т а

Прощайте!

Виходить с-ра Капулетті з мамкою.
А коли побачу вас,
Бог знає. Страх якийсь мене холодний
Проймає всю, аж серце в мене в'яне.
Покличу їх, нехай мене розважать.
Вернися, мамко! Що їй тут робити?
Страшне грання мені самій кінчати...
Ось пляшка!.. Що, як зілля не допоможе!
То і звінчаюся оце я завтра?
Ні, ні... Він не дозволить... Ляж отут!

(Кладає кинджала).

А що, як це отрута, що чернець
Мені приправив хитро, щоб умерла.
І він весіллям цим не обезчестивсь,
Бо він звінчав уже мене з Ромео?
Боюсь, що так. Та ні, це неможливо.
Бо він усе святим був чоловіком...
А як мене положить у склепу,
І я прокинусь, аж нема Ромео,
Ще не прибув? Страшенна річ тоді!
Чи я не задихнусь у тім житлі мертвецьким,
Котрого паща темна і смердюча
Так рідко дихає повітрям чистим?
Та чи не вмиру, закінь Ромео прийде?
Або ж, хоч і не вмиру, то смерти страх
І ніч в такому страховиннім місці...
Це з давніх літ містилище гробове,
Де кістяки всіх наших предків тліють.
Там і скривавлений Тибальдо ліг,
І тільки-що ще гнити починає...
Там, кажуть, уночі мерці блукають...
Ой, леле, леле! Що, як я прокинусь
Ще до пори? Крутом смердючі кості;
А тут застогне щось, мов мандрагора,
Як рвуть з землі, що, кажуть, як почує
Жива душа, з ума ізійде зараз.
Чи не зійду і я з ума, проснувшись
Одним-одна серед гидких страховин?
Що, як зачну я гратись кістяками
Прапращурів моїх? Або зірву
Покривало з кривавого Тибальдо,
І, без ума важку вхопивши кість
Великого якого предка, лоб
Сама собі я розіб'ю скажений?

Що це? Мені здається, це Тибальдо
Женється за Ромео, щоб проткнути
Рапірою... Ой, стій, Тибальдо, стій!...
Ромео! О, Ромео! П'ю до тебе!

(Кидається на постіль).

СЦЕНА ЧЕТВЕРТА

Світлиця Капулетті.

Входить с-ра Капулетті з мамкою.

С-ра Капулетті

Візьми ключі, достань коріння, мамко.

Мамка

Ще просять фіників, та ще й айви
На солодощі треба.

Капулетті

(Входить).

Це ще й досі
Ви не лягали? Годі, годі! Що це?
В огняний дзвін давно вже продзвонили;
Вже три години вдарило. Догледь
Печеного, кохана Анджеліко,
Та не щади нічого.

Мамка

Годі вже
В огняний дзвін дзвонити вам самому.
Ідіте спать. Їй-богу, ви на завтра
Заслабнете ще через цю турботу!

Капулетті

Не так я турбувався по ночах
Задля річей пустих, та й не хворів.

С-ра Капулетті

Еге, ганяв, ганяв колись мишей,
Та вже тепер не допушу блукання.

Капулетті

Все ревності!... А що ти там несеш?

Входять слуги з вертелами, дровами, кошиками.

Перший слуга

Для кухні щось, а саме що – не знаю.

Капулетті
Неси, неси!

Виходить перший слуга/
Гей, дров сухих! У П'єстро
Спитаєте: він знає де набрати.

Другий слуга
На дрова є і в мене товк, синьйоре.
Навіщо П'єстро ще нам турбувати?
(Виходить).

Капулетті
Розумна річ. Моторний, сучий син!
Ха, ха! Ти в мене дров'яний отаман.
Ого, вже й день! Оце вже зараз граф
З музиками до нас прибуде бучно,
Бо мислив так зробити...
(Чути музики).

О, вже й тут!
Гей, мамко! Жінко! Чуєте? Гей, мамко!

Входить мамка.
Іди, буди Джульетту: йди, вдягай!
А я піду тимчасом до Париса,
Розмовимося трохи. Швидко! Миттю!
Жених прибув і жде... Боржій, кажу!
(Виходить).

СЦЕНА П'ЯТА

Кімната Джульетти, Джульетта на постелі

Входить мамка.

Мамка
Джульетто!... Синьйорино! О!... Ще спить!
Ручуся, твердо спить моє ягнятко!
Вставайте, синьйорино! У, лежнюга!
Та годі ж бо, кажу! До шлюбу зараз!
От молода!... Що ж це? Ані словечка?
Водсипаєте своє за тиждень,
Бо знаю добре, що вам граф Парис
Цю ніч не дасть багато висипатись.
О, господи, прости (їй-богу і амінь),
Як твердо спить вона! Збуджу її.

Вставайте, синьйорино! Синьйорино!
А то вас граф з постелі взяти мусить...
Він вас розштовхає! Ще й як! Їй-богу!
Та що це? Спить одягнена? Чому?
Уже ж збуджу вас. Синь-йо-ри-но! Що ж це!
Ой, лишечко! Рятуйте! Ой, рятуйте!
Умерла, вмерла! О, бодай мені,
Було б мені й на світ цей не родитись!
Гей, aqua vitae! Де синьйор? Синьйоре!

С-ра Капулетті

Що тут таке?

Мамка

Дивіться, о, дивіться!

С-ра Капулетті

(Входить).

Ой, горе! О, дитя моє єдине!
Устань, споглянь, а то умру і я!
Рятуйте! О, рятуйте! Кличте пробі!

Входить Капулетті.

Капулетті

Не сором? Та ведіть же молоду!
Давно прибув жених і жде-нудьгус.

Мамка

Умерла, вмерла, вмерла! Що за день?!

С-ра Капулетті

Ой, лелечко! Умерла, вмерла, вмерла!

Капулетті

Га! Дайте подивлюсь... Кінець! Холодна!
Застигла кров, позаклякали руці.
Уста з життям давно вже у розлуці.
Окрила смерть її, мов ранній сніг
Найкраще поле, все в квітках розкішних.

Мамка

О, день плачу й жалю!

С-ра Капулетті

О, день гіркий!

Капулетті

Смерть, що її взяла мені на горе,
Скувала мій язик і мову одняла.

Входять отець Лоренцо й Парис із музиками.

П а р и с

Чи молода готова йти до церкви?

К а п у л е т т і

Готова йти, щоб не вернутись вічно.

О, сину мій! Перед веселим днем

Смерть ізляглась з супругою твоєю...

Ось глянь, твій цвіт: вона його зв'ялила.

Тепер вона і зять мій і наслідник:

Вона пошлюбила мою єдину.

Умру й все кину їй, життя й останки!

П а р и с

То я на те ждав-доживався ранку,

Щоб на таке видовище дивитись!

С - р а К а п у л е т т і

Проклятий день, ненавидний, нещасний,

Лиха година, котрої ніколи

Не бачив на шляху своєму час!

Одно дитя, одно кохання в мене,

Одна моя потіха і одрада,

А люта смерть взяла її від мене.

М а м к а

Ой, горе! О, гіркий, гіркий день!

Такого я не бачила ніколи!

О, день! О, день! О, день! Поганий день!

Не видано такого дня ніколи!

О, чорний день! О, день гіркий! Гіркий день!

П а р и с

Ошуканий, розлучений, убитий!

Облуднице, паскудна люта смерте!

Мене ти зовсім знищила, потворо!

О, мила! О, життя! Ні, не життя,

Коли любов, любов мою убито!

К а п у л е т т і

Згордований, розшарпаний, убитий!

Годину мук! До нас ти завітала,

Щоб знівечить, згубити наше свято.

Дитино, ні, душе, а не дитино!..

Ти мертва! Ох, умерла ти дитино!

З тобою й радощі мої померли!

О . Л о р е н ц о

Доволі! Сором! Горя не загоїш

Слізьми й розпукою тяжкою. З вами

Ділилось небо чадом цим прекрасним;
Тепер взяло собі: для неї ж краще.
Від смерті ви свого не заховали,
Вона ж своє сховає у безсмертті.
Бажали ви їй висоти земної:
Ця висота у вас, мов рай блаженний,
І плачете, що бог її возвисив
Над облаки на висоту небесну?
Своє дитя ви любите недобре,
Як сходите з ума, коли їй добре.
Жить довго ще не єсть щасливо жити.
Щасливий вік в первоцвіті умерти.
Утріть же сльози і цим розмарином
В труні прекрасне тіло завітчайте
І так, як звичай цей у нас ведеться,
У пишних шатах однесіть до церкви.
Бо хоч природа всім дала нам сльози,
Та з наших сліз сміється вищий розум.

Капулетті

Готовились весілля ми гуляти,
Та чорний похорон справляти мусим.
Музики наші, – похоронні дзвони;
За коровай нам – коливо холодне;
Пісні весільні наші, – вічна пам'ять;
Гільце весільне – мертвої квітчання.
Усе, усе на жаль нам обернулось.

О. Лоренцо

Синьйоре, поки-що ви йдіть до себе
З синьйориною. І ви ідіть Парисе,
Готуйтеся провести це гарне тіло.
Прогнівавсь за щось на вас всевишній,
Не прогнівіть його ще наріканням.

Виходять Капулетті, синьйора Капулетті,
Парис і о. Лоренцо.

Перший музикант

Поскладуймо суремки та й ходімо.

Мамка

Поскладуйте суремки, люди добрі,
Бо бачите, яка пригода сталась.

(Виходить).

Перший музикант

А все-таки нам треба заплатити.

Входить П'єтро.

П'єтро

Музики, о, музики! Заграйте "Гуляй, душа!"

Перший музика

"Гуляй, душа?" А то ж нащо?

П'єтро

Ой, музики! Бо моє серце само грає: "Горе мені, біда мені!" Уріжте ж якої веселої, щоб мене розважити.

Другий музика

Не до веселощів тепер. не до музики. Не та пора, щоб різати веселої.

П'єтро

Так ви не хочете?

Музики

Ні.

П'єтро

Ну, так я вам дам брязкача.

Перший музика

Якого брязкача?

П'єтро

А вже ж не мідяного, а такого, що брязчать зуби. Ох, ви сурмачі-брехачі!

Перший музика

А ти що за птаха? Блюдолиз панський і все!

П'єтро

А чи не хочете від панського блюдолиза здачі мечем по кучмі? Я не ношу ніяких карлючок, а вам дам такого ре, фа та ще й соль, що буде вам солоно.

Перший музика

Як даси нам ре, фа, соль, то хіба будеш нотоноша за два гроша.

Другий музика

Сховай, спасибі тобі, свого меча та виймай свій розум.

П'єтро

Обороняйтеся ж! Сховавши залізного меча, наступлю на вас із залізним розумом, Відкажіть мені по-людськи!

Коли самотнє серце тисне

Клубок жалю, як звій гадюк,

І бідне серце як не трісне,
Тоді музики срібний звук –
Цілюще зілля од тих мук.

Чого тут “срібний звук”? Що ти про це скажеш, Симоне
Бараняча Струно?

Перший музика

Ге, чого! Того, мабуть, що голосно дзвенить.

П'єтро

А ти що скажеш, Дзень-Бреню?

Другий музика

Що ж я скажу? “Срібний звук” це от проти чого: музики
грають за гроші.

П'єтро

І це не згірш. Ти що скажеш, Джакобо Дужко?

Третій музика

Далебі, не знаю, що й сказати.

П'єтро

А! Я й забув, що ти, вибачай на цім слові, не музика, а
співака! Скажу ж я за вас, “Срібний звук” тому, що поганим
музикам не платять золотом.

Тоді музики срібний звук –

Цілюще зілля од тих мук.

(Виходить співаючи).

Перший музика

Що це за в'їдливий лобуряка?

Другий музика

Такий шибениці не мине, Джакобе! Зайдімо в господу та
підождімо голосільниць, то й пообідаємо.

АКТ П'ЯТИЙ

СЦЕНА ПЕРША

Мантуя. Вулиця.

Входить Ромео.

Ромео

Коли облесним мріям няти віри,
Веселе щось мені цей сон віщує.
Мій розум на своїм престолі ясний,
І весь цей день мій дух понад землею
Мене підносить якимсь любо вгору.
Здається, вмер я, а вона приходить
(Ві сні й умерши, мов живі ми чуєм)
І так мене в уста цілує тепло,
Немов життя своє вдихає в тіло.
Воскрес, дивлюсь, аж я властитель світу!
О, скільки ж то в любові справжній щастя.
Що й тінь її так радістю багата!

Входить Балдасаро.

З Верони вість! Ну, що там, Балдасаро?
Чи від ченця нема листа до мене?
Що там жона? Отець як поживає?
А що Джульетта? Знов тебе питаю.
Нема для мене на цім світі лиха,
Аби вона щасливо пробувала.

Балдасаро

Тепер вона щасливо пробуває,
І лиха на світі вже більш не має:
Бо тихо спить в каплиці Капулетті,
А дух її – між янголами в небі.
Я провожав її труну до гробу,
І вас про це прискочив сповістити.

Простіть мені за звістку нещасливу:
Бо ви сами мені так наказали.

Ромео

Ось як! Так визиваю ж я вас, зорі!
Іди, знайди пера й чорнила зараз.
А на ніч коні щоб були готові.
Я їду, їду...

Балдасаро

О, прошу ласкаво,
Отямтеся! Ви зблідли так страшенно;
Ви дивитесь так дико... Щоб нещастя...

Ромео

Зостав мене. Це так тобі здалося.
Зроби все так, як наказав я зараз.
Так від ченця нема листа до мене?

Балдасаро

Нема, синьйоре.

Ромео

Ну, іди ж, іди.
Та коней, чуєш? Я тут не загаююсь.

Виходить Балдасаро.

Ну що ж, Джульетто? Я з тобою ляжу.
Здобути спосіб... О моя погибіль!
В розпуці ти негайна помічникця.
Аптекаря згадав я одного...
Та він отут десь і живе, здається.
Недавно бачив я, як цей самітник,
Похнюлившись під ветхим своїм ризям,
Варив собі зілля. Худий бідаха,
З убогости ввесь висох, мов кістяк.
В хатині в нього висить черепаха,
І алігатор випханий сидить,
І шкури риб дивоглядних, морських,
А на полиці все скриньки порожні,
Горшки зелені, пузирі засохлі
Та мотузки, та плісняве насіння,
Та з рожі книш старий – усе напоказ.
Мізерія велика, думав я.
Коли б хотів отрути хто здобути,
Хоч в Мантуї за це карають смертю,
То не злякається її злиденник.

О, думка ця попередила лихо!
Із лиха він продасть мені отрути.
Та це ж, здається, той самий будинок,
У свято він замкнув свою крамницю.
Гей, ти, аптекарю!

Входить аптекар.

Аптекарь
Хто це гукає?

Ромео
А йди лишень сюди... Ти, бачу, вбогий.
Ось сорок золотих: за них дай драхму
Отрути, щоб по жилах розлилась.
Остине жить – як випив, так і впав.
Щоб трунок так із тіла вигнав духа,
Як іскра той палкий, гримучий порох
Вивергує з гарматного нутра.

Аптекарь
Такий у мене є смертельний трунок,
Але за продаж смертю в нас карають.

Ромео
В такій убогості боїшся смерті?
Твоє лице зсушила голоднеча;
З твоїх очей тіснота визирає,
Тобі людська зневага горбить спину.
Тебе не любить світ, а ти його
Хіба за те любити широ будеш,
Що не дає тобі забагатіти?
Візьми ж оце та й годі бідувати.

Аптекарь
Не я беру, бере моя біднота.

Ромео
Не в тебе я й прошу, але в бідноти.

Аптекарь
Візьми ж оце та й випий із водою.
Хоч би на двадцять чоловік життя мав,
Воно тебе спровадить за хвилину.

Ромео
Ось золото твоє – страшна отрута
Для людських душ. Воно в гідкім цім світі
Ще більше розбиває, більше губить
Людей, ніж ці мізерні крапельни,

Що ти не смієш явно продавати.
Не ти, а я продав тобі отруту.
Прощай! Купи насущного собі.
Цілюще зілля ось! Ходім зо мною
До гробу милого Джульєтти! О-о!
(Виходить).

СЦЕНА ДРУГА

Келія отця Лоренцо.

Входить брат Джованні.

Бр. Джованні

Шановний брате францишкане, гов!

Входить отець Лоренцо.

О. Лоренцо

Це мусить бути голос фра-Джованні.

Вітаю з Мантуї! А що Ромео?

Або, коли що пише, то давай.

Бр. Джованні

Зайшов до брата францишкана я.

Щоб їхати до Мантуї нам разом.

А він там порався коло недужих,

Але сторожа нас і затримала,

Боявшись, чи не заразились ми

В тім домі, де зачумлених багато.

Замкнули двері й не пустили нас,

То я й не зміг до Мантуї доїхать.

О. Лоренцо

Але хто ж лист одвіз мій до Ромео?

Бр. Джованні

Послать мені не довелося. Ось він.

Ані найняти зараз листоношу:

Такий переполох там від хвороби.

О. Лоренцо

Пригода нещаслива! Присягаюсь

Я орденем, той лист не був нікчемний

Велику річ прописано в ньому,

І, не сповнивши, вдіяли ми лихо.

Знайди мені залізної підойми,

Та принеси до келії моєї.

Бр. Джованні

Іду, іду, мій брате, принесу.

(Виходить).

О. Лоренцо

Тепер один піду я до каплиці.

Ще три години, і Джульєтта встане.

Коритиме мене, що я Ромео

Не переслав ще звістки про цю справу.

Та я до Мантуї знов напишу;

Вона ж сховається поки-що в мене.

Нещасний труп живий у домовині!

(Виходить).

СЦЕНА ТРЕТЯ

Цвинтар, на нім каплиця Капулетті.

Входять Парис та його паж, несучи квітки і світоч.

Парис

Дай, хлопче, світоча; стань оддалік.

Ні, погаси, нехай мене не бачить.

Отам собі під ивою лежи,

Припавши ухом до землі дзвінкої.

Тут одного ступня ніхто не ступить,

Щоб ти не чув. Тоді до мене свиснеш.

Я знатиму, що йде хтось до каплиці.

Подай квітки. Роби ж, як я звелів.

Паж

(стиха).

Як страшно тут самому серед мертвих!

Та я зосмілюся, скріплюся серцем.

(Виходить).

Парис

Солодка квітко, я твою весільну

Постілоньку квітками обсипаю.

Твій балдахін, о горе! Кам'яний.

Його я обмиватиму водою

І, мов россою, ревною сльозою.

Вночі ходитиму тебе вітати

І плачучи, квітками обсипати...

(Паж свище).

О, гасло паж дає! Це хтось іде.
Чия нога проклята тут блукає,
Мої одвідини нічні перебиває?
Ще й з світочем? Закриюсь темнотою.

(Виходить).

Входять Ромео та Балдасаро з світочем, заступом, підоймою.

Ромео

Дай заступа й залізної підойми.
Візьми цей лист. Щоб завтра рано-вранці
Оддав його ти батькові мойому.
Дай світоча. Знай, на життя і смерть.
Що бачиш або чуєш тут, мовчи!
Стій оддалік, не вмішуйся ні в що.
Що до постелі смертної спущусь.
То це про те роблю, щоб подивитись
В лице жони моєї, а ще більше
Щоб зняти перстінь дорогої із пальця.
Потрібен він мені в поважній справі.
Тепер же геть іди та слухай пильно:
Коли посмієш позирнуть, що буду
Чинити тут, клянуся: по сугубах
Тебе я розшматую і голодний
Цей цвинтар устелю твоїм м'ясивом.
Мій задум дикий, як і час цей дикий,
Лютіший він голодній тигриці,
Лютіший моря в бурю-хуртовину.

Балдасаро

Я відійду, я вас не потурбую.

Ромео

Цим приязнь ти мені свою покажеш...
Оце візьми собі. Живи щасливо.
Бувай здоров, товаришу мій добрий.

Балдасаро

А все-таки сховаюсь тут де-небудь.
Страшний він став, і що за намір в нього?

(Відходить).

Ромео

Жахлива пащо, о, утробо смерті!
Ти найдорожчий дар землі пожерла.
Я відчиню уста твої смердючі

(Розбиває двері до каплиці).

І втерблю тобі ще кусень страви.

П а р и с

Це той баніта, гордий той Монтеккі.
Що вбив кузена милої моєї
І вбив саму скорботою по брату.
Це він прийшов над тілом поглумитись.
Вхоплю його.

(Наближується).

Стій, зупинись, ледачий
Монтеккі, у твоїм паскуднім ділі!
Чи помсту ще і смерть не вдовольнила?
Одсуджений од честі ти, баніто,
Здавайсь, а то умреш отут на місці.

Р о м е о

Умру, це так: за тим сюди й прийшов.
Молодче добрий, не гніви безумця,
Втікай відсіль, покинь мене самого.
Помисли про мерців, хоч їх злякайся.
Прошу тебе, молодче, скаменися,
Щоб я не взяв гріха ще раз на душу.
Не розлютуй мене: іди, будь ласка!
Клянуся небом, ти мені дорожчий,
Ані ж я сам. Я взброївсь проти себе.
Не гайся, йди. Живи і признавайся,
Що ти утік, жаліючи безумця.

П а р и с

Мені твої байдужні заклинання,
Беру тебе, як душогубця злого

Р о м е о

А, визов? Ну, обороняйся ж, хлопче!
(Б'ються).

П а ж

О, господи! Зчепились. Гей! Сторожа!
(Виходить).

П а р и с

О, смерть моя!
(Падає).

Коли ти милосердний,
То положи мене коло Джульєтти.

Ромео

О, це зроблю я! Дай же подивлюся
Йому в лице, хто це такий...
З рідні він
Меркуціо, вельможний граф Парис...
Що говорив слуга мій у дорозі?
Мій жаль не дав мені дослухать.
Здається, він казав, що граф Парис
Готовився з Джульєтою вінчатись.
Казав чи ні? Чи це я думав так?
Чи я здурів, ім'я Джульєтти вчувши.
Таке собі помислити про неї?
О, дай мені, дай руку! Бо й тебе
Записано в одну зо мною книгу.
Я погребу тебе в величній гробі.
У гробі? Ні, освічений бідахо!
Бо там Джульєтта спить: її краса
Із гробу палац сотворила пишний.
Ляж, смерте, тут тебе ховає мертвий.

(Кладучи Париса в каплиці).

Як часто люди перед смертю мають
Якусь веселість! Ті, що коло них
Піклуються, говорять: передсмертна
Це блискавка. Чи то ж подібна річ
Мені це блискавкою називати?
О, ти, моє кохання і подружжя!
Смерть виссала весь мед із уст солодких,
Та не змогла краси твоєї взяти.
Не піддалась ти їй. Клейнод уроди
На устоньках твоїх ще червоніє,
І щоки ще цвітуть квітками в тебе,
Ще смерти стяг блідий стоїть далеко.
Тибальдо, ти скривавлений лежиш!
О, чим би більш твою вволив я волю?
Згубив тебе, вояку молодого,
Згублю я й ворога твого лихого.
Прости мені, мій брате! Ах, Джульєтто!
Чого ти ще така чудово гарна?
Невже ж бо смерть, страховище незриме,
Закохана в тобі? Невже ж вона,
Це чудовище кістляве, стереже
Тебе у тьмі, щоб тішитись тобою?
Ні, я не дам! Я ляжу біля тебе;

Не вийду з цих палат сумної ночі:
Тут я зостанусь, тут із хробаками,
Прислужними дівчатами твоїми.
Тут осную господа віковичню,
І з тіла млявого в житті мізернім
Зіб'ю ярмо зірок тих лиховісних.
Спогляньте, очі, у останній раз!
Востанне, руки, обійміть її!
А ви, уста, мого дихання двері,
Зміцніть навіки правним поцілунком
Контракт з лихваркою страшною – смертю!
А ну, сюди, гіркий мій проводирю!
Товаришу гидкий, іди на поміч!
Ти, лоцмане розпачливий, направ же
Мій човен зламаний на дику скелю!
Джув'єтто, раю мій, я п'ю до тебе!

(П'є).

О, ти не ошукав, душе правдива,
Дав гарного... Цілуючи вмираю.

(Умирає).

Входить з другого кінця цвинтаря отець Лоренцо з
ліхтарем, підоймою, заступом.

О. Лоренцо

Святий Франциску, скільки раз об камінь
Старії ноги вже мої спіткнулись!
Хто тут лежить?

Балдасаро

Ваш приятель, мій отче.

О. Лоренцо

Спаси господь! Скажи, мій добрий друже,
Що то за світоч світить марним світлом
Хробаччю та безоким черепам.
Та він горить в каплиці Капулетті!

Балдасаро

Так, так, мій отче, там і мій синьйор,
Що ви так любите.

О. Лоренцо

Який?

Балдасаро

Ромео.

О. Лоренцо

Давно ж він тут?

Балдасаро

Вже буде півгодини.

О. Лоренцо

Ходімо ж у капицю.

Балдасаро

Я не смію.

Синьйор не знає, що я тут сховався.

І погрозив мені страшною смертю.

Коли б підгледів я, що він там робить.

О. Лоренцо

Ну, ляж, піду один... Страх обіймає...

О, я боюсь якоїсь тут пригоди!

Балдасаро

Як я заснув під івою в тім місці.

Мені здалось, що мій синьйор там бився

І вбив когось.

О. Лоренцо

Ромео, о Ромео!

(Наближається).

Ой, лишенько! Чия ж це кров у дверях,

На кам'янім порозі у капиці?

Що за мечі лежать оце криваві

При самім вході у житло спочинку.

(Входять у капицю).

Ромео!... Мрець блідий!... Хто ж ще? Парис!

Увесь в крові! Яка ж лиха година

Повинна в цім випадкові страшеннім?

Вона рухнулась...

Джульєтта

(Прокидається).

Отче милосердний

Де муж? Я згадую де мушу бути.

Оцеж я й тут. А де ж Ромео мій?

Гук оддалеки.

О. Лоренцо

Я чую гук якийсь... Ходімо, дочко,

З цього гнізда зарази, смерти й тліну.

Власть, вища нашої, перешкоджає
У наших намірах. Ходімо, ходімо!
Твій муж на грудях тут у тебе, мертвий
Парис також. Ходімо, я тебе
Проміж святих сестер десь заховаю.
Не гайся, не питай: он вже сторожа!
Ходім, Джульєтто...

Знов гук.

Тут неможна бути.

(Виходить).

Джульєтта

Іди звідсіль, я не піду, о, ні!
Що це? В руці його залякла пляшка.
У милого, у вірного в руці?
Отрута, бачу, смерть йому вчинила...
Недобрий! Бач, ти випив до останку
І не лишив мені ні крапельки.
Дай в устоська кохані поцілую:
Ще, може, трошки є на них отрути...
О, дай же вмерти від цього бальзаму!

(Цілує).

Уста твої тепленьки ще...

Перший сторож

(оддає).

Веди нас,
Веди нас, хлопчику. Куди тут братись?

Джульєтта

А, гомін?... Зараз я!

(Хапаючи кинджала Ромео).

Кинджале любий!

Ось піхви! *(Проколює себе).* Ржавій тут! І дай умерти!

(Падає на тіло Ромео і вмирає).

Входить сторожа з Парисовим пажем

Паж

Оце те місце. Там, де світоч мріє.

Перший сторож

Земля кривава. Обшукайте цвинтар.

Ідіте декотрі. Піймаєте – придержте.

Виходять інші.

Страшений вид! Це граф лежить убитий...

Джульєтта вся скривавлена, ще тепла.
А дві доби тому її сховали...
Біжіть до герцога... до Капулетті...
Будіть Монтеккі...

Виходять інші з сторожів.
А котрі шукайте!
Ми бачим ґрунт, де сталося нещастя.
А з чого воно сталося і як
Без огляду не можемо зрозуміти.

Вертаються деякі сторожі з Балдасаро.

Другий сторож
Ось чоловік Ромео. Ми знайшли
На цвинтарі.

Перший сторож
Держіть, аж поки герцог...

Вертаються інші сторожі з отцем Лоренцо.

Третій сторож
А ось отець Лоренцо. Він тремтить
І плаче, заступа й підойму в нього
Взяли ми, як ішов він од каплиці.

Перший сторож
Ге, підозріння... То й його придержете.
Входить герцог із прибічниками.

Герцог
Що за пригода тут так рано сталась,
Що мусили порушити наш спокій?

Входять Капулетті, синьйора Капулетті й інші.

Капулетті
Що там таке? Що там за крик страшенний?

С-ра Капулетті
Народ по вулицях кричить: Ромео!
А хто кричить: Джульєтта! Хто: Парис!
І всі біжать юрмою до каплиці.

Герцог
Що це за страх тривожить наше ухо?

Перший сторож
Ясніший пане, граф Парис убитий,
Ромео вбитий, а Джульєтту мертву
Тепер заколото; ще й не схолола.

Герцог
Шукайте і дізнайтесь, хто зробив це.

Перший сторож
Тут є чернець і чоловік Ромео,
З знаряддями такими, щоб ламатись
До мертвих у каплицю.

Капулетті
О, небо! Жінко, глянь, вона в крові...
Кинджал чомусь... дивись, а ось і піхви
Порожні при боку в Монтеккі висять...
Кинджал пробив Джульетті нашої груди.

С-ра Капулетті.
О, горе! Я дивлюсь і чую дзвона,
Що зве мене стару у домовину.
Входить Монтеккі з іншими.

Герцог
Іди сюди, Монтеккі, встав ти рано,
Щоб бачити так рано смерть Ромео,
Одинака, наслідника твого.

Монтеккі
Цю ніч жона моя умерла раптом.
Сумуючи за вигнаним умерла;
А що ж іще погрожує старому?

Герцог
Дивись, побачиш.

Монтеккі
Нерозумний, нащо
Поперед батька ліг ти в домовину?

Герцог
Замкни свої уста від голосіння,
Докіль ми вияснимо таємницю,
І знатимем причину – як і з чого
Взялось і сталось це недобре діло.
Тоді проводарем я буду смутку
І поведу вас хоч на смерть. Тим часом
Нехай журбу терпіння опанує.
Зовіть, кого підозрівати можна.

О. Лоренцо
Мене найбільш, хоч я найменше винен,
Бо місце й час свідкують проти мене
В побою тім страшеннім. Я стою тут,
Щоб винуватись і боронитись.

Герцог
Кажі ж одразу, що в цім ділі знаєш.

О. Лоренцо

Скажу коротко, бо дихання в мене
Не стало б на просторе повідання.
Ромео був Джульєтти тайним мужем,
Джульєтта – вірною його жоною.
Звінчав їх я. День шлюбу потайного
Був днем завчасної Тибальдо смерті.
Ця смерть прогнала молодого мужа
З Верони, і по нім, не по Тибальдо.
Джульєтта плакала. Ви, щоб її
Розважити, просватали нещасну
І силою хотіли одружити
З Парисом. От вона тоді до мене
І, позираючи страшенно, просить
Спаси її від другого вінчання.
Або я, каже, тут же заколюся.
Я дав сонливого їй трунку випить.
Щоб до часу мов мертвим сном заснула.
Тим часом написав я до Ромео,
Щоб він приспів в ту ніч судьбову
І взяв її з позиченого гробу,
Як сон її минеться тимчасовий.
Та мій посол, нещасний листоноша,
Застрав у шпиталі лихим випадком.
З моїм листом до мене він вернувся,
І мусив я до склепу поспішати,
Щоб без живих Джульєтта не проснулась.
Біжу, аж тут, хвилиною раніше,
Поліг Парис, за ним і наш Ромео.
Вона встає. Благаю йти за мною,
Прийнявши хрест од бога терпеливо,
Аж тут мене із склепу визвав гомін.
Вона ж, побачивши Ромео мертвим,
Сама на себе руки наложила.
От вам і все. А про той шлюб їх знає
Ще мамка. От коли я справді винен
В цій справі, то готов прийняти кару
Раніш, ніж прийде смерть моя близька.

Герцог

Тебе ми здавна знаєм, як святого.
Де чоловік Ромео? Що він скаже?

Балдасаро

Я пана сповістив про смерть Джульєтти.
Прибіг він з Мантуї якнайскоріше

Сюди ж таки, у цю саму каплицю.
Цей лист велів подати отцю раненько
І наказав мені під страхом смерті.
Щоб я його самого тут покинув.

Герцог

Дай лист, я подивлюсь, що він там пише.
Де графів паж, що сторожів покликав?
Що пан твій тут робив? Кажи, юначе.

Паж

Прийшов на могилки він із квітками.
Звелів мені здалека чатувати.
Аж тут іде з огнем хтось до каплиці
Висаджувати двері. Пан до нього,
А я побіг та поскликав сторожу.

Герцог

Цей лист потверджує ченцеве слово,
Їх потайне кохання, вість про смерть.
А ось він пише, що купив отрути
В убогого аптекаря і звідти
Прямує до каплиці умирати,
Лягти з Джульєттою. Де вороги?
Монтеккі, Капулетті! Подивіться,
Який вас бич за вашу злість карає:
Ваш цвіт господь любов'ю побиває!
А я, що не вважав на ваші бучі,
Втерав двох родичів, і я караюсь.

Капулетті

Монтеккі, брате мій, подай же руку!
Це удовицька часть дочки моєї.
Бо більше нічого вже вимагати.

Монтеккі

Ні, більше, більше дам тобі я, брате:
Я виллю їй статую щирозлоту.
Докіль Верону зватимуть Верона,
Не буде в ній дорожчої фігури,
Од вірної та щирої Джульєтти.

Капулетті

Таким же дорогим і твій Ромео
Лежати буде поруч з нею в церкві:
Нещасні жертви нашого завзяття!

Герцог

Бажаний мир несе хмарний нам ранок.
І сонце вид закрило свій в жалобі.
Ідіть, порозмовляйте й посумуйте.
Бо ще такого не було нещастя,
Як сталося тут Ромео та Джульєтті.

(Виходить).